



URED ZA REVIZIJU INSTITUCIJA BiH
KANЦЕЛАРИЈА ЗА РЕВИЗИЈУ ИНСТИТУЦИЈА БИХ
AUDIT OFFICE OF THE INSTITUTIONS OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

www.revizija.gov.ba



BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PRIMLIENO:		25-10-2019	
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
02/3	16-10	1866	1/19

Број: 07-16-1-1031-2/19
Датум: Сарајево, 24.10.2019.

Комисија за финансије и буџет Дома народа Парламентарне скупштине БиХ

Трг БиХ 1
71000 Сарајево

Предмет: Извјештај ревизије учинка

Поштовани,

У складу са чланом 16. став 1. и 5. Закона о ревизији институција Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" број 12/06), у прилогу акта достављамо Вам Извјештај о извршеној ревизији учинка на тему „Спремност институција БиХ да одговоре на преузете обавезе из Програма одрживог развоја до 2030. г.“.

Остале језичке верзије биће достављене електронским путем.

С поштовањем,



ЗАМЈЕНИК ГЕНЕРАЛНОГ РЕВИЗОРА

Ранко Крсман

Page 10 of 10



...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...



BOSNA I HERCEGOVINA

REVIZIJA UČINKA

***SPREMNOST INSTITUCIJA BiH DA ODGOVORE NA
PREUZETE OBAVEZE IZ PROGRAMA ODRŽIVOG RAZVOJA
DO 2030. godine***



UREDU ZA UČINKOVITOST IZ ODRŽIVOG RAZVOJA
FARBELBÄUREN FÜR EFFIZIENZ UND NACHHALTIGKEIT
AGENCY OFFICE OF THE INSTITUTIONS OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

www.uro.gov.ba

KONTAKT

Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine
Hamdije Čemerlića 2/XIII
71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

T: + 387 33 703 573
F: + 387 33 703 565
E: saiobh@revizija.gov.ba
W: www.revizija.gov.ba
 [@UredzaReviziju](https://twitter.com/UredzaReviziju)



URED ZA REVIZIJU INSTITUCIJA BiH
КАНЦЕЛАРИЈА ЗА РЕВИЗИЈУ ИНСТИТУЦИЈА БИХ
AUDIT OFFICE OF THE INSTITUTIONS OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

www.revizija.gov.ba



**SPREMNOST INSTITUCIJA BiH DA ODGOVORE NA PREUZETE
OBAVEZE IZ PROGRAMA ODRŽIVOG RAZVOJA DO 2030. godine**

Broj: 07-16-1-1031/19

Sarajevo, oktobar 2019. godine

PROGRAM ON ENVIRONMENTAL AND DEVELOPMENTAL TOXICOLOGY

Environmental and developmental toxicology is a multidisciplinary field that focuses on the adverse effects of chemical and physical agents on human health and the environment. This program is designed to provide students with a comprehensive understanding of the principles and practices of this field.

The program includes coursework in toxicology, environmental health, and public health. Students will gain hands-on experience through laboratory work and field studies. The program also offers opportunities for research and internships in government, industry, and academia.

Graduates of this program will be well-prepared for careers in environmental health, public health, and toxicology. They will have the skills and knowledge necessary to identify, assess, and manage environmental and developmental risks to human health.

The program is designed to provide students with a comprehensive understanding of the principles and practices of this field. This includes coursework in toxicology, environmental health, and public health. Students will gain hands-on experience through laboratory work and field studies.

The program also offers opportunities for research and internships in government, industry, and academia. Graduates of this program will be well-prepared for careers in environmental health, public health, and toxicology.

They will have the skills and knowledge necessary to identify, assess, and manage environmental and developmental risks to human health. The program is designed to provide students with a comprehensive understanding of the principles and practices of this field.

SPREMNOST INSTITUCIJA BIH DA ODGOVORE NA PREUZETE OBAVEZE IZ PROGRAMA ODRŽIVOG RAZVOJA DO 2030. godine

Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine proveo je reviziju učinka na temu: „Spremnost institucija BiH da odgovore na preuzete obaveze iz Programa održivog razvoja do 2030. godine“. Revizija je provedena u skladu sa Zakonom o reviziji institucija BiH, Međunarodnim standardima vrhovnih revizionih institucija – ISSAI, INTOSAI smjernicama i metodologijom za rad revizije učinka vrhovnih revizionih institucija u BiH.

Ured za reviziju proveo je reviziju s ciljem procjene aktivnosti koje su preduzete na osiguranju pretpostavki za provođenje obaveza iz Agende 2030 kao i aktivnosti koje je potrebno preduzeti u budućnosti u svrhu implementacije Ciljeva održivog razvoja.

Nalazi i zaključci revizije ukazuju da u četverogodišnjem periodu, od 2015. godine kada je Agenda 2030 usvojena do danas, u BiH nisu osigurane osnovne pretpostavke za provođenje obaveza iz Agende. Institucije BiH nisu iskoristile proteklo vrijeme na pravi način i čini se da je potrebno preduzeti ubrzane aktivnosti kako bi BiH, u konačnici, ispunila preuzete međunarodne obaveze. Određene aktivnosti se preduzimaju i one su uglavnom dio aktivnosti u okviru UN-ovog projekta "Podrška pripremi za provedbu ciljeva održivog razvoja i angažiranje privatnog sektora" u kojem učestvuju predstavnici domaćih institucija različitih nivoa vlasti.

Ozbiljniji i efikasniji pristup institucija BiH na izradi pretpostavki za implementaciju Ciljeva održivog razvoja je nužan, i on podrazumijeva uspostavu strateškog i institucionalnog okvira za implementaciju Ciljeva održivog razvoja, kao i uspostavu sistema redovnog izvještavanja i praćenja implementacije.

Izveštaj revizije učinka sadrži preporuke upućene Vijeću ministara BiH, Parlamentarnoj skupštini BiH, Direkciji za ekonomsko planiranje BiH i Agenciji za statistiku BiH. Realizacijom preporuka stvorit će se, između ostalog, i bolje pretpostavke za implementaciju Ciljeva održivog razvoja.

Ured za reviziju je, u skladu sa odredbama Zakona o reviziji institucija Bosne i Hercegovine, dostavio Nacrt izvještaja institucijama koje su bile obuhvaćene provedenom revizijom. Ovim institucijama je ostavljena mogućnost da daju svoje komentare i primjedbe na nalaze i zaključke obavljene revizije. Nakon toga je izrađen konačni izvještaj o provedenoj reviziji učinka.

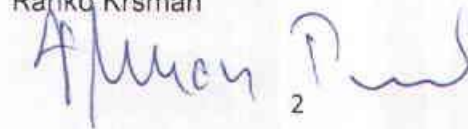
**ZAMJENIK
GLAVNOG REVIZORA**


Jasmin Plića



**ZAMJENIK
GLAVNOG REVIZORA**

Ranko Krsman


2



Sadržaj

Korištene skraćenice	6
Izvršni sažetak	8
1.1. Pozadina problema i motivi za studiju	10
1.2. Svrha, cilj revizije i revizijska pitanja.....	12
1.3. Kriteriji revizije	12
1.4. Obim i ograničenja revizije	14
1.5. Izvori i metode revizije.....	15
1.6. Struktura izvještaja.....	16
2. OPIS PREDMETA REVIZIJE	17
2.1. Program održivog razvoja do 2030. - Agenda 2030	17
2.2. BiH i Agenda 2030.....	18
2.2.1. Strateški i institucionalni okvir za implementaciju Ciljeva održivog razvoja	19
2.2.2. Uloga parlamenata u implementaciji Ciljeva održivog razvoja	20
2.3. Izvještavanje i praćenje implementacije Ciljeva održivog razvoja i uloga statističkih agencija	21
2.3.1. Indikatori Ciljeva održivog razvoja	21
3. NALAZI	24
3.1. Strateški i institucionalni okvir za implementaciju Ciljeva održivog razvoja	24
3.1.1. Strateški okvir za implementaciju Ciljeva održivog razvoja	24
3.1.1.1. Povezanost Agende 2030 i planskih dokumenata institucija BiH	25
3.1.1.2. Aktivnosti institucija BiH na promociji Ciljeva održivog razvoja	27
3.1.2. Uspostava institucionalnog okvira	28
3.2. Izvještavanje i praćenje implementacije Ciljeva održivog razvoja.....	30
3.2.1. Izvještavanje o realizaciji Ciljeva održivog razvoja	30
3.2.1.1. Aktivnosti Direkcije za ekonomsko planiranje BiH na informisanju	31
Vijeća ministara BiH.....	31
3.2.1.2. Dobrovoljni izvještaj o Ciljevima održivog razvoja BiH u 2019. godini	32

3.2.2. Praćenje realizacije Ciljeva održivog razvoja u BiH	32
3.2.2.1. Aktivnosti Agencije za statistiku na pripremi za implementaciji	33
obaveza iz Agende 2030.....	33
3.2.2.2. Indikatori Ciljeva održivog razvoja i dostupnost podataka za njihovo	34
izračunavanje.....	34
4. ZAKLJUČCI.....	37
4.1. Izgradnja strateškog i institucionalnog okvira kao jedne od osnovnih.....	37
pretpostavki za implementaciju Ciljeva održivog razvoja tek predstoji	37
4.2. Sistem redovnog izvještavanja i praćenja još uvijek nije uspostavljen.....	38
5. PREPORUKE	40
Prilozi	43
Reference.....	53

Korištene skraćenice

Skraćenice	Puni naziv
AS	Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine
DEP	Direkcija za ekonomsko planiranje Bosne i Hercegovine
GSVM	Generalni sekretarijat Vijeća ministara Bosne i Hercegovine
IDDEEA	Agencija za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka
INTOSAI	The International Organization of Supreme Audit Institutions
MCP	Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine
MFT	Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine
MRC	Milenijski razvojni ciljevi
MVP	Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine
PS BIH	Parlamentarne skupština Bosne i Hercegovine
SDG	Sustainable Development Goals
UN	Ujedinjeni narodi
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
VM	Vijeće ministara Bosne i Hercegovine



Izvršni sažetak

Bosna i Hercegovina, kao država članica UN-a, usvojila je Agendu 2030 i obavezala se na njenu provedbu. Svijet bez siromaštva, gladi, sa adekvatnom zdravstvenom njegom, obrazovanjem, mirom, pravdom, smanjenjem nejednakosti, dostojanstvenim radom i očuvanjem klime, samo su neki od ciljeva na koje se čovječanstvo obavezalo da će ispuniti do 2030. godine. Preuzimanjem Agende 2030, BiH se obavezala da će, nizom mjera i aktivnosti, doprinositi postizanju Ciljeva održivog razvoja unutar države i biti trajno opredijeljena za poboljšanje uslova života.

Imajući to na umu a i u skladu sa Strateškim planom INTOSAI-a, vrhovne institucije za reviziju, u skladu sa svojim mandatima, mogu dati značajan doprinos praćenju i pregledu nastojanja institucija vlasti u ostvarivanju Ciljeva održivog razvoja. Jedan od takvih doprinosa je i revizija ili pregled pripremljenosti institucija za obaveze koje proizilaze iz Agende 2030. Smisao tih pregleda je nezavisna procjena aktivnosti koje vlade preduzimaju u početnoj fazi implementacije Ciljeva održivog razvoja. Na takav način VRI postižu nadležne institucije na aktivnosti i daju konstruktivne preporuke još u ranoj fazi. Svoj doprinos ovoj globalnoj obavezi Ured za reviziju je dao kroz provođenje revizije učinka „Spremnost institucija BiH da odgovore na preuzete obaveze iz Programa održivog razvoja do 2030. godine“. Cilj je bio procjena aktivnosti koje su preduzete na osiguranju pretpostavki za provođenje obaveza iz Agende 2030.

Najvažniji nalazi:

- Strateški okvir za implementaciju Ciljeva održivog razvoja, koji predstavlja jedan od početnih koraka u pripremi za ovaj proces, još uvijek nije definisan.
- U BiH nije uspostavljena institucionalna infrastruktura za implementaciju Ciljeva održivog razvoja ni četiri godine od usvajanja Agende 2030. Nije do kraja jasno ko koordinira sve aktivnosti povezane sa Agendom 2030, ko će pratiti njeno provođenje, i na koji način će se usklađivati aktivnosti sa namjerom ostvarivanja Ciljeva održivog razvoja.
- Većina aktivnosti koje se poduzimaju na izradi strateškog okvira i uspostavljanja institucionalne infrastrukture rezultat su aktivnosti unutar UN-ov projekata "Podrška pripremi za provedbu ciljeva održivog razvoja i angažiranje privatnog sektora" u kojem učestvuju predstavnici domaćih institucija različitih nivoa vlasti.
- VM nije provelo analizu povezanosti postojećih planskih dokumenata sa 17 Ciljeva održivog razvoja.
- Analizom 21 strateškog dokumenta koje je VM usvojilo u periodu 09/2015. – 12/2018 utvrđeno je da se u samo dva dokumenta VM, kao termin, spominju Ciljevi održivog razvoja
- Planski dokumenti institucija iz uzorka uglavnom ne spominju termine "Ciljevi održivog razvoja" ili "Agenda 2030". Samo jedna od 11 institucija, u svojim Srednjoročnim programima rada se poziva na Ciljeve održivog razvoja, a dvije institucije u godišnjim programima rada za 2018, i tri institucije u godišnjim programima rada za 2019. godinu spominju navedene termine.

- Institucije BiH preduzimale su tek početne aktivnosti na promociji Ciljeva održivog razvoja. Navedene aktivnosti pokrenute su od strane Direkcije za ekonomsko planiranje BiH. Za promociju Ciljeva održivog razvoja u BiH nisu osigurane ni osnovne pretpostavke jer nije donesen plan zagovaranja za Ciljeve održivog razvoja.
- Sistem redovnog izvještavanja i praćenja implementacije Ciljeva održivog razvoja još uvijek nije uspostavljen.
- Izvještavanje o realizaciji pojedinačnih Ciljeva održivog razvoja do sada nije zabilježeno. Način izrade izvještaja i rokovi za izvještavanje o pojedinačnim ciljevima i podciljevima održivog razvoja još uvijek nisu definisani. Vijeće ministara BiH nije definisalo koliko često će se vršiti izvještavanje i mjeriti napredak. Određene aktivnosti po ovom pitanju su preduzimale Direkcija za ekonomsko planiranje BiH i Agencija za statistiku BiH.
- Određeni pomak postoji kada je riječ o izvještavanju na međunarodnom nivou jer je BiH u julu 2019. godine sačinila i na Političkom forumu o održivom razvoju na visokom nivou (HLPF) prezentirala Dobrovoljni izvještaj o Ciljevima održivog razvoja BiH, iako to nisu učinile ni sve države regije.
- U BiH i dalje nije zvanično usvojen broj indikatora za praćenje Ciljeva održivog razvoja. Dosadašnje aktivnosti u vezi sa određivanjem domaćih indikatora preduzimane su u okviru radne podgrupe za statistiku UN-ovog projekata u čijem radu učestvuje i Agencija za statistiku BiH.

S ciljem osiguranja osnovnih pretpostavki za implementaciju Ciljeva održivog razvoja, Ured za reviziju je dao određene preporuke Vijeću ministara BiH, Parlamentarnoj skupštini BiH, Agenciji za statistiku BiH i Direkciji za ekonomsko planiranje BiH.

Preporuke Vijeću ministara BiH

- Usvojiti strateški okvir za implementaciju Ciljeva održivog razvoja
- Izvršiti detaljan pregled svih planskih dokumenata Vijeća ministara BiH sa ciljem inkorporiranja Ciljeva održivog razvoja
- Uspostaviti funkcionalan institucionalni okvir za provođenje Ciljeva održivog razvoja
- Uspostaviti sistem za izvještavanje i praćenje napretka realizacije Ciljeva održivog razvoja

Preporuka Parlamentarnoj skupštini BiH:

- Osigurati potrebnu podršku postizanju Ciljeva održivog razvoja

Preporuka Agenciji za statistiku BiH:

- Utvrditi stvarne potrebe koje proizilaze iz preuzimanja obaveza iz Agende 2030

Preporuka Direkciji za ekonomsko planiranje BiH:

- Unaprijediti promociju Ciljeva održivog razvoja kroz aktivniju saradnju sa učesnicima u procesu

UVOD

1.1. Pozadina problema i motivi za studiju

Svijet bez siromaštva, gladi, sa adekvatnom zdravstvenom njegom, obrazovanjem, mirom, pravdom, smanjenjem nejednakosti, dostojanstvenim radom i očuvanjem klime, samo su neki od ciljeva na koje su se države članice UN-a obavezale da će ispuniti do 2030. godine.

Države, članice Ujedinjenih naroda, usvojile su Program održivog razvoja do 2030. godine (Agenda 2030) na Samitu o održivom razvoju 25. septembra 2015. godine. Agenda 2030 sadrži 17 Ciljeva održivog razvoja sa namjerom eliminacije siromaštva, neravnopravnosti i nepravde. Ciljevi održivog razvoja (eng. Sustainable Development Goals – SDG) se nazivaju i Globalnim ciljevima i predstavljaju nadogradnju Milenijumskih razvojnih ciljeva usvojenih još 2000. godine. UN, kao najveća svjetska organizacija za održavanje mira i sigurnosti u svijetu, razvijanje dobrosusjedskih odnosa, ekonomsku saradnju, širenje tolerancije i promoviranje poštivanja ljudskih prava i osnovnih sloboda čovjeka, trajno je opredijeljena za poboljšanje uslova života čovječanstva i prosperiteta.

Bosna i Hercegovina, kao država članica UN-a, usvojila je Agendu 2030 i obavezala se na njenu provedbu. Ciljevima održivog razvoja se promoviše dugoročniji pristup u rješavanju globalnih izazova. Period od petnaest godina (2015-2030.) je duži i održiviji bez obzira na politički kontekst, u smislu uobičajenog četverogodišnjeg izbornog ciklusa.

Siromaštvo, socijalna nejednakost, nedovoljan ekonomski rast, loš položaj ugroženih društvenih kategorija, samo su neki od izazova sa kojim se suočavaju društva u razvoju, a samim tim i bosanskohercegovačko društvo. Stanovništvo BiH je suočeno sa mnogobrojnim rizicima¹ kao što su dugoročna nezaposlenost, nezadovoljstvo mladih, niski obrazovni standardi, visok stepen percepcije korupcije u društvu, nasilje u porodici, marginalizacija ranjivih grupa, emigracija, migracije, itd.

Prema tzv. SDG indeksu koji mjeri početni status države za ispunjenje Ciljeva održivog razvoja, BiH se nalazi na 73. mjestu, od ukupno 149 zemalja, s indeksom od 59,9. Ovaj indeks je najniži među državama zapadnog Balkana, ali i u Evropi. To znači da BiH ima nepovoljniji početni položaj za ispunjenje Ciljeva održivog razvoja u odnosu na ostale države regiona i kontinenta.

Države članice UN, samim tim i BiH, su u obavezi da, što je moguće prije, razviju adekvatan odgovor na sveukupnu implementaciju Agende 2030. Ovaj odgovor bi umnogome doprinio

¹ Nezaposlenost mladih je postao najveći problem u državi <http://eu-monitoring.ba/buka-com-nezaposlenost-mladih-je-postao-najveci-problem-u-drzavi/>. Pregled stanja rodne ravnopravnosti u ostvarivanju socijalnih prava i zaštite; <http://www.gcfbih.gov.ba/pregled-stanja-rodne-ravnopravnosti-u-ostvarivanju-socijalnih-prava-i-zastite/>. Istraživanje javnog mnijenja Balkanski barometer za 2017. godinu, dostupno na <https://www.rcc.int/pubs/53/balkan-barometer-2017-public-opinion-survey>. Analiza / Bez vjere u budućnost: BiH napustilo 1,3 miliona građana, iako zaposlenost raste <https://www.radiosarajevo.ba/vijesti/bosna-i-hercegovina/odlaze-bez-vjere-buducnost-bih-napustilo-13-miliona-gradana-iako-je-ekonomija-u-porastu/296700>

lakšem preuzimanju Ciljeva održivog razvoja koji trebaju biti ugrađeni u postojeće planske dokumente kao što su državne strategije i strategije održivog razvoja.

Preuzimanjem Agende 2030, BiH se obavezala da će, nizom mjera i aktivnosti, doprinosti postizanju ciljeva unutar države, ali je preuzela i obavezu da će, kroz međunarodnu saradnju, doprinosti postizanju ciljeva na globalnom nivou.

BiH je također u obavezi da provodi redovne i sveobuhvatne procjene napretka na svim nivoima vlasti. Procjene treba da uključe inpute svih učesnika u procesima. Niži nivoi vlasti su također u obavezi vršiti redovne procjene napretka u skladu sa postavljenim Ciljevima održivog razvoja.

Sa druge strane, četiri godine nakon usvajanja Agende 2030, Bosna i Hercegovina se nalazi na samom početku, u smislu preduzimanja prvih koraka za pripremu postizanja Ciljeva održivog razvoja.

Bez pripremljenosti, koja podrazumijeva strateški okvir i institucionalnu strukturu, kao i mehanizam za izvještavanje i praćenje o napretku, sve daljnje aktivnosti na implementaciji preuzetih obaveza mogu dovesti u pitanje efikasnost procesa, posebno ako se uzme u obzir kompleksna početna pozicija te priroda političkog uređenja.

Međunarodna organizacija vrhovnih revizionih institucija – INTOSAI, zajedno sa UN-om², ističe važnost nezavisnih i funkcionalnih vrhovnih revizionih institucija, kao jedan od preduslova za efikasno, efektivno i transparentno ispunjavanje Ciljeva održivog razvoja. Implementacija ciljeva primarna je dužnost institucija javnog sektora, ali aktivnosti vrhovnih revizionih institucija, u okviru svojih mandata, usmjerene su i na monitoring implementacije Ciljeva održivog razvoja. INTOSAI je, u svom Strateškom planu 2017.-2022., kao podrška implementaciji utvrđenih strateških ciljeva, definisao pet međusektorskih prioriteta od kojih Međusektorski prioritet 2 glasi: *Doprinos praćenju i pregledu Ciljeva održivog razvoja u kontekstu specifičnih nastojanja svake države u ostvarivanju održivog razvoja, kao i u kontekstu mandata svake od vrhovnih revizionih institucija.*³

Kao članica INTOSAI-a, Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine (Ured za reviziju) svoj doprinos ovoj globalnoj obavezi daje kroz provođenje revizije učinka „Spremnost institucija BiH da odgovore na preuzete obaveze iz Programa održivog razvoja do 2030. godine“.

² Rezolucije Generalne skupštine UN-a A/66/209, A/69/228 i A/69/237

³http://www.intosai.org/fileadmin/downloads/downloads/1_about_us/strategic_plan/EN_INTOSAI_Strategic_Plan_2017_22.pdf

1.2. Svrha, cilj revizije i revizijska pitanja

Svrha ove revizije je da ukaže na trenutno stanje pripremljenosti institucija za implementaciju Ciljeva održivog razvoja na koje se BiH obavezala, jer implementacija Ciljeva održivog razvoja u konačnici znači bolji životni standard građana.

Cilj revizije je procjena aktivnosti koje su preduzete na osiguranju pretpostavki za provođenje obaveza iz Agende 2030. Cilj revizije je također i ukazati na aktivnosti koje je potrebno preduzeti u budućnosti u svrhu implementacije Ciljeva održivog razvoja.

Revizija će dati odgovor na jedno glavno revizijsko pitanje i dva revizijska potpitanja. Glavno revizijsko pitanje je:

Da li su nadležne Institucije BiH osigurale osnovne pretpostavke za provođenje obaveza iz Programa održivog razvoja do 2030.?

Odgovor na glavno revizijsko pitanje dobit ćemo odgovaranjem na dva revizijska potpitanja:

1. Da li je Vijeće ministara BiH uspostavilo strateški i institucionalni okvir za postizanje Ciljeva održivog razvoja?
2. Da li su nadležne institucije BiH dizajnirale i uspostavile mehanizam izvještavanja i praćenja postignutih Ciljeva održivog razvoja?

1.3. Kriteriji revizije

Tim koji je proveo ovu reviziju je izgradio kriterije na osnovu INTOSAI modela za pregled pripremljenosti za implementaciju Ciljeva održivog razvoja u državama⁴. Model je zasnovan na dvije komponente. Prva komponenta, pored opredijeljenosti vlade i svjesnosti, podrazumijeva i uspostavu okvira sa definisanim planom primjene Ciljeva održivog razvoja, kao i jasne odgovornosti za to. Druga komponenta pregleda odnosi se na tvz. okvir podataka. On podrazumijeva uspostavu sistema za praćenje i izvještavanje kao i definisanje početne pozicije za različite indikatore na osnovu koje se vrši praćenje i izvještavanje.

Pored INTOSAI smjernica, tim je dalje gradio kriterije za uspostavu funkcionalnog institucionalnog okvira iz UN literature o institucionalno-koordinacijskim mehanizmima u smislu vodiča koji olakšavaju integralnu i koherentnu implementaciju Ciljeva održivog razvoja. Također, u obzir su uzete i prakse pojedinih država, odnosno načini na koji su oni uspostavili institucionalne aranžmane koristeći postojeće institucionalne strukture ili formirajući nove za implementaciju Agende 2030.

⁴ Review model for SAls to verify governmental SDG preparedness

Kriteriji za ulogu parlamenata u implementaciji Ciljeva održivog razvoja uspostavljen je na osnovi UN-ove literature, Vodiča za ulogu parlamenata u procesu implementacije Ciljeva održivog razvoja⁵ i u njemu sadržanog pregleda uloge parlamenata u pojedinim državama.

Kriteriji za prvo revizijsko potpitanje:

Institucije BiH, prilikom preduzimanja aktivnosti s ciljem implementacije Ciljeva održivog razvoja, koriste se iskustvom iz implementacije Milenijumskih razvojnih ciljeva.

Strateški okvir je definisan, kao i akcioni planovi koji predstavljaju osnovu za sveobuhvatno postizanje Ciljeva održivog razvoja. Definisani su osnovni pravci djelovanja sa ciljem planiranja primjene, odnosno integracije Ciljeva održivog razvoja u domaći kontekst.

Vijeće ministara BiH (VM) je analiziralo trenutno stanje u smislu povezanosti postojećih planskih dokumenata sa 17 Ciljeva održivog razvoja. Ovim je identifikovana potreba za usklađivanjem strateških dokumenata sa Ciljevima održivog razvoja. Identifikovani su nedostaci i mjere koje je potrebno preduzeti za njihovo otklanjanje.

U strategijama koje je donijelo VM, od 2015. do sada, prisutna je svjesnost o Ciljevima održivog razvoja, odnosno oni se spominju kao termin kao i Agenda 2030.

Srednjoročni programi rada i godišnji programi VM-a i institucija BiH se pozivaju na Ciljeve održivog razvoja. Institucije preduzimaju aktivnosti na promociji Ciljeva održivog razvoja, kreirani plan zagovaranja promocije Agende 2030 sadrži mjerljive i realne ciljeve koji se ispunjavaju uz punu saradnju svih učesnika.

VM je izvršilo analizu postojeće prakse uspostave institucionalnih aranžmana u implementaciji Ciljeva održivog razvoja u svijetu⁶. Sukladno bh. kontekstu, uspostavljena je struktura koja je zadužena za koordinaciju aktivnosti na implementaciji Ciljeva održivog razvoja.⁷ VM je jasno odredilo, u institucionalnom smislu, ko koordinira sve aktivnosti povezane sa Agendom 2030, ko prati njeno provođenje i na koji način su usklađene aktivnosti u cilju ostvarivanja Ciljeva održivog razvoja.

Kriteriji za drugo revizijsko potpitanje:

VM je dizajniralo i uspostavilo sistem za izvještavanje i praćenje implementacije Ciljeva održivog razvoja. VM je utvrdilo ko su ključni akteri u ovom procesu te koliko često će progres biti mjeran, kao i koji su glavni izazovi na ovom putu.

Kao dio već uspostavljenog sistema za izvještavanje i praćenje, utvrđeni su podaci o početnim vrijednostima za svaki cilj i indikator, kao i nivo koji se treba doseći do 2030. godine. Uspostavljen je pregled podataka koji oslikavaju trenutno stanje po svakom od 17 ciljeva i podciljeva održivog razvoja. Postoje analize koje pojašnjavaju koji se indikatori još moraju razviti, kao i ko je odgovoran i kad će cijeli okvir biti funkcionalan. Utvrđeno je da li i

⁵ Parliament's role in implementing a parliamentary handbook the sustainable development goals, handbook, UNDP

⁶ Overview of institutional arrangements for implementing the 2030 Agenda at national level, https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/10735Updated_Issues_Brief_rev10_1_March_2017.pdf

⁷ The Institutional and Coordination Mechanisms guidance note, United Nations Development Programme, 2017.

kako statistički sistem treba da bude unaprijeđen i nadograđen s ciljem da generiše potrebne podatke. Definisana je uloga i značaj Agencije za statistiku (AS) u ovom procesu u skladu sa ovlaštenjima i međunarodnim smjernicama za statistiku.⁸ Osigurani su potrebni resursi i ovlasti za pripreme aktivnosti na prikupljanju podataka i izvještavanju.

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine (PSBiH) je aktivno uključen u proces implementacije Ciljeva održivog razvoja. Postoji svjesnost o obavezama koje proizilaze iz Agende 2030, odnosno Agenda 2030 je bila predmetom diskusija na sjednicama PS BiH. PS BiH je uključen u planiranje u kontekstu Ciljeva održivog razvoja, na način da zahtijeva od VM-a informisanje o procesu priprema i usvajanja strateškog okvira za Ciljeve održivog razvoja, redovno izvještavanje o napretku u okviru ove Agende 2030, da daje podršku kroz svoje nadležnosti institucijama koje su uključene u proces implementacije.

1.4. Obim i ograničenja revizije

Predmet revizije su aktivnosti nadležnih institucija BiH nakon usvajanja Agende 2030, pa do kraja maja 2019. godine.

Ispitano je da li su blagovremeno imenovana nadležna tijela i radne grupe za pripreme aktivnosti na implementaciji Ciljeva održivog razvoja. Analizirali smo i institucionalne aranžmane u državama u smislu koordinacije u implementaciji Ciljeva održivog razvoja. Tim je analizirao i dosadašnje aktivnosti radnih grupa unutar UN projekta te izazove sa kojim se suočavaju. Revizija se vršila u Direkciji za ekonomsko planiranje BiH (DEP), kao tijelu koje je imenovano od strane VM-a da izradi akcijski plan i mapu puta za postizanje Ciljeva održivog razvoja i praćenje aktivnosti u svim oblastima i izradu relevantnih analiza koje se odnose na postizanje zadatih ciljeva. Revizija se obavljala i u AS-u i u Ministarstvu vanjskih poslova BiH (MVP). Razgovori su obavljeni i u Generalnom sekretarijatu Vijeća ministara BiH (GSVM).

Revizijom su obuhvaćene sve strategije VM-a donesene nakon 2015. godine, sa ciljem identifikacije postojanja svjesnosti o Ciljevima održivog razvoja. S obzirom na to da je u 2018. provedena javna kampanja o Ciljevima održivog razvoja od strane DEP-a, u obimu revizije ispitali smo i stepen saradnje institucija BiH sa DEP-om. Saradnja se tiče određivanja kontakt osoba za aktivnosti na provođenju Ciljeva održivog razvoja i pripreme državnih službenika institucija BiH za proces izrade akcionog plana, mape puta i izvještavanja, kao i svjesnosti o postojanju i značaju ove globalne agende.

Imajući u vidu da su provedene aktivnosti na podizanju svijesti o postojanju i značaju Ciljeva održivog razvoja, tim je analizirao programe rada za 2018. i 2019. godinu, i srednjoročne planove, tamo gdje je to moguće, na uzorku od 11 institucija⁹ i VM-a. Cilj je bio utvrditi kolika je svjesnost postojanja ove globalne agende unutar institucija BiH prilikom izrade planskih dokumenata.

⁸ Konferencija evropskih statističara, mapa puta za statistiku za ciljeve održivog razvoja, UN, 2017.

⁹ Uzorak je obuhvatio svih devet ministarstava VM-a, kao i AS i DEP kao institucije koje su uključene u dosadašnje aktivnosti oko ciljeva održivog razvoja u BiH.

Ispitali smo i da li je VM uspostavilo sistem za izvještavanje i praćenje sa lociranim odgovornostima. Revizijom su obuhvaćene i aktivnosti koje se provode u AS-u, uloga agencija za statistiku u svijetu u smislu obaveza naspram Ciljeva održivog razvoja, indikatora, kao i dostupnosti podataka za njihovo izračunavanje. Ispitali smo da li su utvrđeni podaci o početnim vrijednostima za svaki cilj i indikator, kao i nivo koji se treba postići do 2030. godine, odnosno početno stanje na osnovu kojih će se vršiti izvještavanje o implementaciji. Ispitali smo da li postoji pregled podataka koji oslikavaju trenutno stanje po svakom od 17 ciljeva i podciljeva održivog razvoja.

Revizija je obuhvatila i razgovore sa predstavnicima Ureda rezidentnog koordinатора UN-a u BiH oko aktivnosti koje UNDP provodi u BiH, a tiču se implementacije Ciljeva održivog razvoja.

Nisu postojala ograničenja revizije.

1.5. Izvori i metode revizije

Metodologija revizije je bazirana na postojećim modelima i vodičima o ispitivanju pripremljenosti institucija za implementaciju Ciljeva održivog razvoja koje je razvio INTOSAI. Postojeći modeli i vodiči fokusiraju se na pregled preduzetih aktivnosti sa identifikacijom prepreka, zaključaka i preporuka za njihovo prevazilaženje. Modeli i vodiči su djelomično prilagođeni domaćem kontekstu. Tim je također uzeo u obzir neke od dosadašnjih pregleda pripremljenosti za implementaciju Ciljeva održivog razvoja koje su sačinile vrhovne revizije institucije u svijetu. Analizirana je i literatura UN-a u smislu pregleda institucionalnih aranžmana za implementaciju Ciljeva održivog razvoja, uloge parlamenata i statističkih agencija.

Tim je prikupio podatke metodama analize sadržaja dostupne dokumentacije, zaključaka nadležnih institucija, izvještaja o radu, biltena, zabilježki sa sastanaka, izvještaja o postignutim rezultatima i sl. Metodoma analize sadržaja, identifikovali smo nalaze prikupljajući podatke iz donesenih strategija i programa rada.

Metodom poluotvorenog intervjua, obavili smo razgovore sa relevantnim učesnicima u procesu, predstavnicima nadležnih institucija i članovima radnih grupa, kao i predstavnicima međunarodnih organizacija. Prikupljeni podaci su korišteni za procjenu stanja.

Za objektivno sagledavanje problematike, proučili smo stručne studije i stručnu literaturu iz ove oblasti.

1.6. Struktura izvještaja

U poglavlju 1. predstavljeni su motivi zbog kojih je Ured za reviziju proveo analizu i prezentovao više podataka o aktivnostima institucija BiH u procesu pripremanja za implementaciju Ciljeva održivog razvoja. U ovom poglavlju su predstavljena i revizijska pitanja, cilj, obim i ograničenja revizije, kriteriji te izvori i metode revizije.

Poglavlje 2. daje više detalja o Agendi 2030, ulozi učesnika u procesu, i značaju ključnih segmenata funkcionalnog okvira Ciljeva održivog razvoja.

U poglavlju 3. su prezentovani nalazi koji podržavaju revizijska pitanja.

Poglavlje 4. sadrži zaključke revizije, odnosno odgovore na revizijska pitanja.

Preporuke čijom implementacijom bi se osigurale bolje pretpostavke u procesu implementacije Ciljeva održivog razvoja sadržane su u poglavlju 5. ovog izvještaja.

2. OPIS PREDMETA REVIZIJE

Osnovne informacije o Agendi 2030, ulozi učesnika u procesu te značaju ključnih segmenata funkcionalnog okvira Ciljeva održivog razvoja date su u nastavku.

2.1. Program održivog razvoja do 2030. - Agenda 2030

Agenda 2030¹⁰ predstavlja revolucionarno globalno obećanje za iskorjenjivanje siromaštva i usmjeravanje svijeta ka održivom inkluzivnom razvoju. Usvajali su je čelnici država i vlada na samitu održanom u septembru 2015. godine. Sedamnaest Ciljeva održivog razvoja osmišljeni su da obuhvate sva tri stuba održivog razvoja: ekonomiju, društvo i životnu sredinu. Ciljevima održivog razvoja se nadograđuju MRC¹¹ i nastoji se završiti ono što je započeto Milenijumskom deklaracijom. Zemlje koje su prikupljale podatke¹² za MRC mogu da se oslone na to iskustvo.

Sedamnaest Ciljeva održivog razvoja se kreću od iskorjenjivanja apsolutnog siromaštva, do zaustavljanja klimatskih promjena, i od ostvarenja rodne ravnopravnosti, do promjena obrazaca potrošnje i proizvodnje.

Slika1. Ciljevi održivog razvoja



Izvor: Ujedinjeni narodi u Bosni i Hercegovini

¹⁰ UN Rezolucija 70/1. Promijenimo naš svijet: Agenda 2030. za održivi razvoj

¹¹ Milenijumsku deklaraciju¹¹ čini osam razvojnih ciljeva, poznatih kao Milenijumski razvojni ciljevi (MRC)¹¹. Sve zemlje članice Ujedinjenih naroda, uključujući i Bosnu i Hercegovinu, obavezale su se da će pomoći u postizanju tih ciljeva, te je stoga MRC postao najuniverzalniji okvir za razvoj u svijetu do 2000. godine.

¹² Više o realizaciji MRC u BiH u Prilog br. 1

Svaki pojedinačni cilj održivog razvoja podržan je sa 8 do 10 podciljeva. Podciljevi, kojih ukupno ima 169, pružaju više detalja o ključnim problemima koje treba riješiti kako bi se cilj ostvario na nacionalnom nivou.

2.2. BiH i Agenda 2030

U februaru 2017. godine ozvaničen je početak rada na Agendi 2030 u BiH.¹³ Pod pokroviteljstvom Predsjedništva Bosne i Hercegovine održana je konferencija na visokom nivou na temu Ciljeva održivog razvoja¹⁴. Predsjedništvo je zaključkom zadužilo VM da, zajedno sa institucijama entiteta i Distrikta Brčko, odredi instituciju koja će se baviti izradom akcijskog plana i mape puta za postizanje Ciljeva održivog razvoja, kao i praćenjem aktivnosti u svim oblastima i izradom relevantnih analiza koje se odnose na postizanje zadatih ciljeva. U martu 2017.godine¹⁵ VM se upoznao sa ovim zaključkom i zadužilo DEP za realizaciju navedenih aktivnosti.

Radi transformisanja Agende 2030 u konkretne aktivnosti, u novembru 2017. godine u BiH je pokrenut projekat¹⁶ koji finansira Švedska agencija za međunarodni razvoj i saradnju (SIDA), a implementira UN zajedno sa DEP-om. U okviru ovog projekta, formirana je Radna grupa za planiranje provođenja Ciljeva održivog razvoja u BiH koju čine predstavnici UN-a i predstavnici relevantnih institucija različitih nivoa vlasti u BiH. Također, na isti način, formirane su i Podgrupa za strateški okvir, Podgrupa za statistiku i Podgrupa za dobrovoljni nacionalni izvještaj. Neki od zadataka, koje je radna grupa zajedno sa podgrupama i svim učesnicima u implementaciji Ciljeva održivog razvoja u 2018. i 2019. godini planirala da uradi, su prikazani u narednom grafikonu.

Grafikon 1. Zadaci Radne grupa za planiranje provođenja Ciljeva održivog razvoja u BiH



Izvor: Ured za reviziju institucija BiH, na osnovu opisa poslova i zadataka Radne grupa za planiranje provođenja Ciljeva održivog razvoja u BiH

¹³ 53. vanredna sjednica Predsjedništva BiH održana 22.02.2017. godine

¹⁴ 3. aprila 2017. godine

¹⁵ Zaključci 95. sjednice Vijeća ministara Bosne i Hercegovine održane 22. 3. 2017. godine

¹⁶ "Podrška pripremi za provedbu ciljeva održivog razvoja i angažovanje privatnog sektora"

2.2.1. Strateški i institucionalni okvir za implementaciju Ciljeva održivog razvoja

Prije uspostavljanja bilo kakvog strateškog i institucionalnog aranžmana za provedbu Ciljeva održivog razvoja, ključno je ocijeniti institucionalni i politički kontekst u zemlji. To podrazumijeva razumijevanje trenutnih procesa, institucija, aktera, politika, mandata i drugih faktora koji utiču na provedbu Ciljeva održivog razvoja. Važno je procijeniti glavne nacionalne i sektorske razvojne strategije koje su relevantne za provedbu Ciljeva održivog razvoja.¹⁷

Da bi se postigli Ciljevi održivog razvoja, važno je da oni budu inkorporirani, u najvećoj mogućoj mjeri, u strateške dokumente države te da se osigura njihovo provođenje. Svi sektori, javni, privatni i civilno društvo, imaju svoju ulogu u ostvarivanju Agende 2030, te stoga trebaju biti uključeni u njeno provođenje. Ciljevi održivog razvoja su sveobuhvatni i odnose se na okoliš, ekonomsku i socijalnu oblast i u skladu su sa principom "niko ne treba biti izostavljen"¹⁸

Također je bitno identifikovati koje je još strategije i politike potrebno razviti u budućnosti.

Sa druge strane, kada govorimo o institucionalnom okviru, ne postoji jedinstven model koji se može primijeniti na svaku od država svijeta kad govorimo o uspostavi institucionalnog okvira za koordinaciju, izvještavanje i praćenje implementacije Ciljeva održivog razvoja. Iskustvo pokazuje da politička podrška sa najvišeg nivoa olakšava mobilizaciju učesnika u procesu. Neke države su kreirale međuministarska vijeća i komisije za koordinaciju kojim rukovodi premijer ili ured predsjednika. U nekim primjerima su uspostavljena nova tijela, a u nekim slučajevima države su iskoristile postojeću infrastrukturu za koordinaciju značajnih aktivnosti u zemlji kako bi upravljali ovim procesom. U nekim državama se imenuju ministarstva čiji uticaj se prožima kroz više resora, ministarstva finansija, ministarstva javne uprave i sl, vodeći računa o tome da lokalne vlasti igraju značajnu ulogu u implementaciji Ciljeva održivog razvoja.¹⁹ U pregledima institucionalnih aranžmana vidljivo je da države nastoje stvoriti strukture koje će na što sveobuhvatniji način osigurati sinergiju u implementaciji. Više informacija o različitim institucionalnim aranžmanima dato je u prilogu br 4.

Opšti cilj je da zemlja preuzme vodstvo u procesu provođenja Ciljeva održivog razvoja.

¹⁷ Institutional and coordination mechanisms Guidance Note on Facilitating Integration and Coherence for SDG Implementation, UNDP

¹⁸ Brza integrirana procjena ključnih strateških dokumenata, UNDP. 2018.

¹⁹ Overview of institutional arrangements for implementing the 2030 Agenda at national level. Policy Brief. UN DESA.2016, https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/10735Updated_Issues_Brief_rev10_1_March_2017.pdf

2.2.2. Uloga parlamenata u implementaciji Ciljeva održivog razvoja

U nastavku ćemo prikazati prakse u svijetu koje pokazuju da parlamenti imaju izuzetno veliki značaj u procesu implementacije Ciljeva održivog razvoja kroz svoju zakonodavnu, nadzornu funkciju i usvajanje budžeta. Njihova je i ključna uloga u osiguravanju javne odgovornosti za ispunjenje Ciljeva održivog razvoja. Također parlamenti i sami imaju svoju ulogu u implementaciji cilja 16. *Mir, pravda i snažne institucije*.

Postoji niz primjera u svijetu u kojim su parlamenti država diskutovali o obavezama koje imaju naspram Ciljeva održivog razvoja, usvajali nacionalne strategije održivog razvoja, davali svoju podršku ovom procesu, davali podršku statističkim institucijama, razvijali sopstvene kapacitete, bili informisani o toku implementacije obaveza, kao i diskutovali o svojoj ulozi u procesu implementacije cilja 16. U svijetu postoje i prakse formiranja novih radnih tijela za Ciljeve održivog razvoja pri čemu se šalje jasna poruka o tome koliko je značajna uloga parlamenta u implementaciji Ciljeva održivog razvoja.

U Njemačkoj, na primjer, Parlamentarno savjetodavno vijeće za održivi razvoj pruža smjernice Parlamentu o pitanjima politike održivosti i nacionalnoj strategiji održivog razvoja, održava redovne javne rasprave i objavljuje političke dokumente koji pokreću raspravu o različitim aspektima održivog razvoja. Vijeće je izdalo izjavu u kojoj se poziva na sveobuhvatnu provedbu Ciljeva održivog razvoja te se zalaže za uspostavljanje pozicije "oficira za održivost" kako bi se poboljšala koordinacija.

U Rumuniji je Odbor za vanjsku politiku osnovao Pododbor za održivi razvoj koji je započeo niz konsultacija s relevantnim vladinim institucijama, akademikima i predstavnicima civilnog društva, s ciljem uspostave plana za reviziju Nacionalne strategije održivog razvoja u skladu sa Ciljevima održivog razvoja.

Već u decembru 2015., Švicarski parlament je odobrio Agendu 2030 kao novi univerzalni okvir u naporima za održivi razvoj.

U Crnoj Gori, Vlada izvještava Parlament o implementaciji strategije održivog razvoja.

U Egiptu je nacionalnom strategijom održivog razvoja predviđeno da Parlament prati njenu implementaciju.²⁰

PS BiH do sada nije imala aktivnu ulogu u implementaciji Ciljeva održivog razvoja.

²⁰ Parliament's role in implementing a parliamentary handbook the sustainable development goals, handbook, UNDP i Compendium of National Institutional Arrangements for implementing the 2030 Agenda for Sustainable Development Pilot version based on the 22 countries that reported on national implementation at the 2016 HLPF <https://www.cbd.int/financial/un/un-institutionalsdg2017.pdf>

2.3. Izvještavanje i praćenje implementacije Ciljeva održivog razvoja i uloga statističkih agencija

Zbog zahtjeva za izvještavanjem i praćenjem vezanim za Agendu 2030, zemlje trebaju da izvrše pregled svojih statističkih sistema i kapaciteta, unaprijede interoperabilnost među sistemima podataka i da bolje integrišu podatke iz vanjskih izvora. Djelotvorno provođenje Agende 2030 će zahtijevati od zemalja da koriste cjelovite pristupe, kao i da maksimalno iskoriste stvarni angažman zainteresovanih strana u parlamentima, civilnom društvu i privatnom sektoru.

Bitan segment koji je Agendom 2030 propisan jeste da zemlje potpisnice treba da prate i izvještavaju o napretku u postizanju Ciljeva održivog razvoja. Izvještavanje treba da se odvija i u globalnom, ali i u nacionalnom kontekstu. Ovdje dolazi do izražaja uloga statističkih agencija koje su ključne u mjerenju napretka u postizanju ciljeva održivog razvoja.

Konferencija evropskih statističara je izradila Mapu puta za statistiku²¹ za Ciljeve održivog razvoja. Mapa puta sadrži šest osnovnih dijelova usredsređenih na uspostavljanje mehanizama za nacionalnu saradnju, procjenu spremnosti zemalja da proizvode indikatore za Ciljeve održivog razvoja, i dostavljanje podataka o indikatorima Ciljeva održivog razvoja, izgradnju kapaciteta i razmjenu statistike za Ciljeve održivog razvoja. Također, Mapa puta naglašava ulogu državnih statističkih ureda kao koordinatora nacionalnog statističkog sistema.

Statistički sistem u BiH je prilično kompleksan. Prema Zakonu o statistici²², nadležni organi za proizvodnju i distribuciju statističkih podataka u BiH su AS, Federalni zavod za statistiku FBiH i Republički zavod za statistiku RS. AS je nadležna da proizvodi statistiku BiH u skladu sa međunarodno prihvaćenim standardima, a na osnovu podataka koje dostave entitetski zavodi, odnosno podataka koje neposredno prikupi AS. Sa druge strane, nadležnost AS je i da vrši međunarodno predstavljanje i saradnju sa organizacijama i ostalim tijelima i izvršava međunarodne obaveze Bosne i Hercegovine po pitanju statistike. U vezi sa navedenim, uloga AS-a vezano za Ciljeve održivog razvoja je neizostavna.

2.3.1. Indikatori Ciljeva održivog razvoja

Svaki podcilj (ukupno 169) od 17 Ciljeva održivog razvoja ima između jednog i četiri indikatora koji se koriste za mjerenje napretka. Indikator se može definisati kao "parametar, ili vrijednost izvedena na osnovu parametara, koja ukazuje, pruža informacije ili opisuje stanje pojave (okruženja, prostora)."²³ Osnovna funkcija indikatora je procjena (mjerenje) napretka u ostvarivanju zacrtanih ciljeva.

²¹ Konferencija evropskih statističara, Mapa puta za statistiku za Ciljeve održivog razvoja, UN, 2017. http://www.stat.gov.rs/media/3875/unece-mapa-puta-za-statistiku-za-sdq_srp_cir.pdf

²² Zakon o statistici BiH (Sl.g. 26/04) Zakon o izmjeni dopuni zakona o statistici BiH (Sl.g.42/04) <http://www.bhas.ba/dokumenti/stat.zakon-bh.pdf>; Zakon o izmjeni dopuni zakona o statistici BiH (Sl.g.42/04) <http://www.bhas.ba/dokumenti/stat.zakon-iz.i.dop-bh.pdf>

²³ The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)- Annual report; <https://www.oecd.org/about/2506789.pdf>

Indikatori Ciljeva održivog razvoja se koriste da bi se mogao pratiti napredak u odnosu na postavljene ciljeve iz Agende 2030.

U narednoj tabeli prikazani su nivoi i broj indikatora Ciljeva održivog razvoja.

Tabela br. 1 :Nivoi i broj indikatora Ciljeva održivog razvoja

Globalni indikatori	Eurostat indikatori	BH indikatori
232	100	71

Izvor: Ured za reviziju institucija BiH, na osnovu dostupnih podataka

Globalni okvir indikatora²⁴ je razvijen od strane Međugencijske i Ekspertske grupe za indikatore SDG-a (IAEG-SDGs) i usvojen na sjednici Generalne skupštine UN-a²⁵. Lista se sastoji od 232 globalna indikatora.

Radi ilustracije, u sljedećoj tabeli je prikazan primjer cilj-podcilj i indikator iz Globalnog okvira indikatora²⁶.

Tabela broj 2: Cilj 1, podcilj i njemu pripadajući indikator

Cilj 1	Podcilj	Indikator
Svijet bez siromaštva	Do 2030. godine, iskorijeniti ekstremno siromaštvo za sve ljude svuda, trenutno se mjeri kao; ljudi koji žive sa manje od 1,25 dolara dnevno	Udio stanovništva ispod međunarodne linije siromaštva, prema polu, starosti, statusu zaposlenosti i geografskom položaju (urbano / ruralno)

Izvor: Globalni okvir indikatora ciljeva i podciljeva SDG-a (IAEG SDGs)

Pored ovih Globalnih indikatora, Eurostat (Ured za statistiku Evropske unije), u saradnji sa zainteresovanim stranama, razvio je i objavio skup indikatora koji se sastoji od 100 indikatora koji su strukturirani spram 17 Ciljeva održivog razvoja²⁷, i relevantni su iz perspektive EU. U ovih 100 EU indikatora sadržano je 55 globalnih UN indikatora, a ostalo su specifični indikatori prilagođeni EU kontekstu. Eurostat podržava ovaj proces kroz redovno praćenje i izvještavanje o napretku prema Ciljevima održivog razvoja u kontekstu EU.

Koristeći globalne indikatore, svaka država članica UN-a treba da razvije svoje nacionalne indikatore koji su prihvatljivi njihovim nacionalnim okolnostima. U okviru Podgrupe za

²⁴ Na 48. sjednici Komisije za statistiku Ujedinjenih naroda održanoj u martu 2017. godine.

²⁵ 6. jula 2017. godine i sadržan je u Rezoluciji koju je usvojila Generalna skupština o radu Komisije za statistiku u vezi sa Agendom za održivi razvoj 2030. (A / RES / 71/313).

²⁶ https://unstats.un.org/sdgs/indicators/Global%20Indicator%20Framework%20after%202019%20refinement_Eng.pdf

²⁷ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/indicators>; Skup je usvojen u maju 2017. godine od strane Komiteta Evropskog statističkog sistema i pregledan početkom 2018. godine; svaki cilj ima 6 indikatora koji su mu prvenstveno pripisani, osim ciljeva 14. i 17. koji imaju samo 5. Od 100 indikatora, 42 su višenamenski, tj. koriste se za praćenje više od jednog SDG-a. Svi indikatori su grupisani u podteme kako bi se naglasile međusobne veze i istakli različiti aspekti svakog SDG-a.

statistiku UN-ovog projekta²⁶ preliminarno je odabran 71 nacionalni indikator u okviru 48 podciljeva (od ukupno 169) održivog razvoja koji će se pratiti u BiH. Ovi nacionalni indikator su proizišli iz globalnih UN indikatora. Oni nisu konačni niti su još uvijek verifikovani od strane donosioca odluka.

²⁶ „Podrška pripremi za provedbu ciljeva održivog razvoja i angažovanje privatnog sektora“

3. NALAZI

U ovom poglavlju prezentovani su glavni nalazi do kojih se došlo u procesu revizije. Nalazi prikazuju odstupanja od kriterija koje je revizija koristila prilikom procjene preduzetih aktivnosti u procesu pripreme za implementaciju Ciljeva održivog razvoja.

3.1. Strateški i institucionalni okvir za implementaciju Ciljeva održivog razvoja

Iako je od usvajanja Agende 2030 prošlo četiri godine, još uvijek se poduzimaju tek početni koraci na osiguranju pretpostavki za implementaciju Ciljeva održivog razvoja.

U strateškom i institucionalnom smislu i dalje nisu definisani pravci djelovanja. Nije donesen okvir koji će biti osnova za izradu budućih strategija vezanih za Ciljeve održivog razvoja niti je uspostavljena institucionalna infrastruktura za koordinaciju aktivnosti.

Nisu korištena iskustva i naučene lekcije iz Milenijskih razvojnih ciljeva i većina aktivnosti je rezultat rada unutar radnih grupa UN-ovog projekata.

Iako je od usvajanja Agende 2030 prošlo četiri godine, još uvijek se poduzimaju tek početni koraci na osiguranju pretpostavki za implementaciju ciljeva održivog razvoja.

Iako se određene aktivnosti poduzimaju, ostaje upitno da li će u skorijem vremenu biti ispunjene osnovne pretpostavke za implementaciju Ciljeva održivog razvoja.

3.1.1. Strateški okvir za implementaciju Ciljeva održivog razvoja

Strateški okvir za implementaciju Ciljeva održivog razvoja, koji predstavlja jedan od početnih koraka u pripremi za ovaj proces, još uvijek nije definisan. Na taj način nisu određeni osnovni pravci djelovanja i primjene Ciljeva održivog razvoja u domaćem kontekstu.

Većina aktivnosti koje se poduzimaju na izradi strateškog okvira rezultat su aktivnosti unutar UN-ov projekata²⁹. Jedan od rezultata tih aktivnosti biće i dokument Okvir Ciljeva održivog razvoja (COR okvir) na kojem rade članovi³⁰ radne podgrupe koja je formirana u okviru UN projekta. COR okvir sam po sebi nije strategija i treba da bude polazna osnova za buduće strateško planiranje povezano sa Ciljevima održivog razvoja, odnosno treba da bude osnova za izradu budućih strategija na svim nivoima vlasti s ciljem da se one međusobno približe.

²⁹ "Podrška pripremi za provedbu ciljeva održivog razvoja i angažiranje privatnog sektora" koji financira SIDA a implementira UN zajedno sa DEP-om i nadležnim entitetskim institucijama. Cilj projekta je transformiranje Agende 2030 u konkretne aktivnosti.

³⁰ Članovi radne podgrupe su predstavnici institucija BiH, entitetskih institucija, Distrikta Brčko i UN-a.

Ova radna podgrupa održala je prvi sastanak krajem oktobra 2018. godine i od tada se sastajala nekoliko puta u cilju definisanja sadržaja dokumenta. Vremenski rokovi koji su postavljeni za izradu ovog dokumenta mijenjani su, i predstavljeni su u nastavku u grafikonu.

Slika 2. Pregled aktivnosti na izradi Okvira Ciljeva održivog razvoja



Izvor: DEP

Iako je jedan od rokova za završetak Okvira Ciljeva održivog razvoja bio kraj 2018.³¹, u kasnijim radnim materijalima rokovi se pomjeraju, pa je tako, što je i vidljivo u grafikonu, rok za usvajanje bio maj/juni 2019. godine, da bi, u posljednjem dostupnom materijalu, rok bio pomjeren za juli 2019. godine. Potrebno je još donijeti i plan za monitoring i evaluaciju Okvira Ciljeva održivog razvoja u BiH.

Nakon donošenja pomenutog Okvira za svaki nivo vlasti, potrebno je donijeti strateške dokumente kojim će se precizirati aktivnosti na provođenju obaveza u svrhu implementacije Ciljeva održivog razvoja. Donošenje akcionih planova, na svim nivoima vlasti, predviđeno je za 2019. godinu sa rokom do decembra 2019. godine.

3.1.1.1. Povezanost Agende 2030 i planskih dokumenata institucija BiH

Iako BiH nije razvila strateški okvir, institucije rade poslove iz svojih nadležnosti i donose strategije koje mogu doprinijeti implementaciji Ciljeva održivog razvoja. Ipak, puna integracija Ciljeva održivog razvoja u strateške dokumente tek predstoji.

VM nije provelo analizu povezanosti postojećih planskih dokumenata sa 17 Ciljeva održivog razvoja. Analiza treba da predstavlja početni korak u identifikaciji nedostataka u strateškim dokumentima u pogledu Ciljeva održivog razvoja i potrebe za usklađivanjem sa njima.

Ured za reviziju je proveo analizu koliko su institucije BiH u planskim dokumentima svjesne postojanja Agende 2030 kroz samo spominjanje termina. Kada govorimo o planskim dokumentima, analizirali smo 21 strateški dokument koje je VM usvojilo u periodu 09/2015. –12/2018. Rezultat analize je pokazao da se u samo dva dokumenta VM spominju Ciljevi održivog razvoja kao termin. Pregled strateških dokumenata dat je u prilogu broj 2.

³¹ Prva Informacija o aktivnostima na realizaciji ciljeva održivog razvoja, juni 2018.

Dalje, Ured za reviziju je na uzorku institucija analizirao³² da li institucije u srednjoročnim programima rada (SPR) i godišnjim programima rada (GPR) za 2018. i 2019. godinu pominju termine "ciljevi održivog razvoja" ili "Agenda 2030". Rezultati su prikazani u dijagramu.

Dijagram 1. Broj institucija koje u planskim dokumentima spominju Ciljeve održivog razvoja



Izvor: Ured za reviziju institucija BiH

Kao što dijagram prikazuje, institucije uglavnom ne spominju u svojim planskim dokumentima termine "ciljevi održivog razvoja" ili "Agenda 2030". Samo jedna institucija, DEP, od 11 institucija, u svojim SPR-ovima se poziva na Ciljeve održivog razvoja. Ni srednjoročni program rada VM-a (2019-2021.) ne spominje Ciljeve održivog razvoja kao okosnicu planiranja. VM, ni u pojedinačnom programu rada za 2018., ne spominje Ciljeve održivog razvoja. Sa druge strane, u programu rada VM za 2019. godinu, u dijelu aktivnosti DEP-a, spomenuti su Ciljevi održivog razvoja.

Analizirajući godišnje programe rada za 2018. godinu institucija iz uzorka, AS i DEP spominju, u jednom dijelu, aktivnosti podrške implementaciji Ciljeva održivog razvoja, dok ostale institucije ne spominju Ciljeve održivog razvoja.

Također, u 2019. godini, samo dvije institucije iz uzorka, i to MCP i DEP, u svojim programima rada predviđaju aktivnosti na promociji Ciljeva održivog razvoja. Interesantno je napomenuti da AS u 2018. godini spominje aktivnosti u vezi sa Ciljevima održivog razvoja, dok u 2019. godini ne. Više detalja predstavljeno je u prilogu br 3.

Institucije BiH nisu provele analizu povezanosti postojećih planskih dokumenata sa 17 Ciljeva održivog razvoja, ali je tim stručnjaka angažovanih od strane UN-a, u julu 2018., izradio dokument³³ - pregled 69 strateških dokumenata na svim nivoima vlasti u BiH sa ciljem da se

³² Cilj analize je bio da se utvrdi da li se u ovim dokumentima institucije pozivaju na ciljeve održivog razvoja, odnosno koliko je prisutna svjesnost postojanja ove globalne agende kroz samo spominjanje termina

³³ Dr. N. Serdarević, F. Memić, S. Šošević, *Provođenje ciljeva održivog razvoja do 2030. U Bosni i Hercegovini Brza integrirana procjena ključnih strateških dokumenata*, juli 2018.. Brza integrirana procjena (Rapid Integrated

identifikuju nedostaci u odabranim strateškim dokumentima³⁴ u pogledu Ciljeva održivog razvoja³⁵, kao i potrebe za usklađivanjem strateških dokumenata sa Ciljevima održivog razvoja.

Postojeći pregled ne obuhvata sve planske dokumente na svim nivoima vlasti u BiH. Konstatovano je da se strateški dokumenti, čak i na istom nivou vlasti, uveliko razlikuju u pogledu sastava i dizajna/metodologije. Izrada indikatora nije adekvatna ili su indikatori definisani na neodgovarajućem nivou: ili su preopširni ili su irelevantni. Dva ključna problema su izrada budžeta (bez konkretnih iznosa i izvora finansiranja) te monitoring i evaluacija strateških aktivnosti.³⁶

Analiza koje konkretno politike još treba razviti, kao ni analiza svih planskih dokumenata VM-a, ovim pregledom nije obuhvaćena.

3.1.1.2. Aktivnosti institucija BiH na promociji Ciljeva održivog razvoja

Institucije BiH preduzimale su tek početne aktivnosti na promociji Ciljeva održivog razvoja. Navedene aktivnosti pokrenute su od strane DEP-a. Za promociju Ciljeva održivog razvoja u BiH nisu osigurane ni osnovne pretpostavke jer nije donesen plan zagovaranja za Ciljeve održivog razvoja. Takav dokument bi, između ostalog, imao za cilj promociju Ciljeva održivog razvoja i pripremu državnih službenika institucija BiH za procese izrade akcionog plana, mape puta i izvještavanje. DEP je donio Plan zagovaranja, interni akt, u kojem nisu definirani mjerljivi ciljevi niti detaljni rokovi za provedbu planiranih aktivnosti.

DEP je u martu 2018. godine organizovao konferenciju pod nazivom "Promocija Ciljeva održivog razvoja" koja je bila namijenjena institucijama BiH sa ciljem upoznavanja sa Agendom 2030. Nakon pola godine od toga, DEP upućuje dopise na adrese 70 institucija BiH u kojim traži da odrede kontakt osobe koje posjeduju specifična znanja o ciljevima i podciljevima održivog razvoja iz domena nadležnosti institucija, a sve sa ciljem pripreme kvalitetnijeg dobrovoljnog nacionalnog izvještaja.

Assessment (RIA)) je alat koji su razvile Ujedinjene nacije i koji pomaže zemljama da odrede nivo svoje spremnosti da provedu Ciljeve održivog razvoja. Ona pruža kraći prikaz nivoa usklađenosti između planova/strategija (na raznim nivoima vlasti), sektorskih planova i podciljeva u okviru ciljeva održivog razvoja i pomaže identifikaciju međusobne povezanosti podciljeva u okviru ciljeva održivog razvoja i područja za eventualnu međusektorsku saradnju

³⁴ Ograničenja metodologije: Zbog kompleksnosti i zahtjevne metodologije RIA i potrebnog vremena nije bilo moguće inkorporirati sveukupno veliki broj dokumenata te stoga određeni broj strateških dokumenata, planova i zakona nisu obuhvaćeni analizom. Obično se daleko manji broj strateških dokumenata nego što je to bio slučaj u BiH bira za analizu politika; međutim, s obzirom na kompleksnu administrativnu strukturu BiH, odlučeno je da se odabere 69 dokumenata na raznim nivoima vlasti.

³⁵ Analizom politika (RIA) uzeti su u obzir podciljevi povezani sa pet oblasti iz Agende 2030. Usklađenost ukupno 69 analiziranih strateških dokumenata sa oblašću „ljudi“ iznosi 93%, dok za oblast „planeta“ ona iznosi 51%, za oblast „prosperitet“ 87%, 58% za „mir“ i 67% za „partnerstvo“.

³⁶ Dr. N. Serdarević, F. Memić, S. Šošević, *Provođenje ciljeva održivog razvoja do 2030. U Bosni i Hercegovini Brza integrirana procjena ključnih strateških dokumenata*, juli 2018

Čak 12 institucija³⁷ smatralo je da se njihove nadležnosti ne vežu ni za jedan od široko postavljenih ciljeva i podciljeva održivog razvoja, iako realnog uporišta niti objašnjenja za takav stav institucije nisu ponudile, pogotovo ako se uzme u obzir cilj 16. koji, široko postavljen, obuhvaća mir, pravdu i snažne institucije.

Kontakt osobe, prema dopisu DEP-a, imenovalo je 36 institucija i ukupno je nominovano 58 osoba za dalju saradnju.³⁸ U nekim od odgovora institucije BiH nisu naznačile na koje Ciljeve održivog razvoja se odnose njihove nadležnosti.

DEP je također izradio dva biltena posvećena Ciljevima održivog razvoja koji su prosljeđeni institucijama i koji su dostupni na web stranici DEP-a.

3.1.2. Uspostava institucionalnog okvira

Ni četiri godine od usvajanja Agende 2030 u BiH nije uspostavljena institucionalna infrastruktura za implementaciju Ciljeva održivog razvoja. Nije do kraja jasno ko koordinira sve aktivnosti povezane sa Agendom 2030, ko će pratiti njeno provođenje, i na koji način će se usklađivati aktivnosti sa namjerom ostvarivanja Ciljeva održivog razvoja.

Na uspostavi institucionalne infrastrukture za implementaciju Ciljeva održivog razvoja postajale su određene aktivnosti institucija BiH koje prezentiramo u nastavku.

Krajem decembra 2016. godine³⁹, 14 mjeseci nakon usvajanja Rezolucije 70/1, MVP upućuje dopis Predsjedništvu BiH kojim skreće pažnju na potrebu preuzimanja aktivnosti u skladu sa obavezama koje BiH ima preuzimanjem Agende 2030. MVP predlaže Predsjedništvu BiH da, u najkraćem roku, odredi instituciju sa zadatkom da prati sve aktivnosti u zemlji vezane za Ciljeve održivog razvoja, uključujući izradu akcionog plana i mape puta i analize relevantnih statističkih podataka u punoj saradnji sa, za tu svrhu određenim, institucijama na entitetskom nivou.⁴⁰

Predsjedništvo BiH⁴¹, nakon gotovo godinu i pol od usvajanja Agende 2030, donijelo je zaključak kojim od VM-a traži da, u saradnji sa institucijama entiteta i Brčko Distrikta, odredi instituciju koja će se baviti izradom akcionog plana i mape puta za postizanje Ciljeva održivog razvoja, kao i praćenjem aktivnosti u svim oblastima i izradom relevantnih analiza koje se odnose na postizanje zadatih ciljeva. VM je, bez daljih detaljnijih uputa, za realizaciju ovog zaključka zadužilo DEP⁴².

Iako je VM za realizaciju zaključka zadužilo DEP, sagovornici u DEP-u su istakli niz izazova sa kojima se susreću u realizaciji navedenog zaključka, kao što je ograničenost kapaciteta,

³⁷ Agencija za zaštitu ličnih podataka, Agencija za nadzor nad tržištem, Konkurencijsko vijeće, Generalni sekretarijat Vijeća ministara BiH, Ombudsmen za zaštitu potrošača, Ombudsmen za ljudska prava, Agencija za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka, Agencija za javne nabavke, Ministarstvo komunikacija i prometa, Direkcija za evropske integracije, Direkcija za civilno zrakoplovstvo, Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta, Agencija za poštanski promet.

³⁸ Struktura nominovanih osoba je dosta raznolika: pomoćnici ministara, šefovi odsjeka, stručni saradnici.

³⁹ Dopis "implementacija Rezolucije UN A/RES/70/1", MVP prema Predsjedništvu BiH, 14.12.2016. godine, br.07-1-43302/16

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ 53. vanredna sjednica održana 22. februara 2017. godine

⁴² Zaključak VM-a sa 95. sjednice održane 22.03.2017. godine

nedovoljno jasne smjernice po definisanom zaključku, kao i mogućnost provođenja većine aktivnosti u okviru UN-ovog projekta. Sa druge strane, DEP se nije obraćao VM-u sa ciljem adresiranja trenutnih i budućih prepreka sa kojim se suočava u ovom procesu. Da bi se podržala nastojanja zemlje u provođenju Ciljeva održivog razvoja, DEP je zatražio asistenciju MAPS⁴³ misije u novembru 2017. godine koja je sprovedena u maju 2018. godine.

U BiH se većina aktivnosti u vezi sa obavezama koje proizilaze iz Ciljeva održivog razvoja provodi u okviru radne grupe i podgrupa⁴⁴ UN-ovog projekta⁴⁵, u kojem učestvuju predstavnici domaćih institucija. Navedene radne grupe imaju jasne programe rada, opise poslova i rokove. Grupu i podgrupe čine predstavnici različitih nivoa vlasti u BiH. Ozvaničenje postojanja radne grupe i podgrupa tek predstoji, kao i verifikacija rezultata njihovog rada.

Sagovornici⁴⁶ ne znaju da li će i kakve aktivnosti provoditi radne grupe po okončanju projekta te je stoga i jedna od predloženih aktivnosti unutar radnih grupa i ozvaničenje njihovog postojanja od strane VM-a. Projekat bi, prema riječima sagovornika iz UN-a, trebao biti okončan sredinom 2020. godine. Neki od sagovornika smatraju da postojeći model rada u radnim grupama može biti korišten i u budućnosti sa ciljem koordinacije daljih aktivnosti na implementaciji Ciljeva održivog razvoja.

Kao što je navedeno u Poglavlju 2., ne postoji jedinstven model koji se može primijeniti na svaku od država svijeta kada govorimo o uspostavi institucionalnog okvira za implementaciju Ciljeva održivog razvoja. Neke države su iskoristile postojeće strukture, dok su druge formirale nove. Uvidom u Pregled institucionalnih aranžmana za 22 države svijeta⁴⁷, vidljivo je da su definisani institucionalni aranžmani koncipirani na način da okupljaju brojne institucije, agencije, međuministarska vijeća, komisije, savjetodavna tijela, itd. Čak i ukoliko se imenuje jedna institucija, kao centar mehanizma, kao što je to slučaj u Estoniji, oko nje se kreiraju brojni drugi institucionalni aranžmani.⁴⁸ Primjeri načina na koji su kreirani institucionalni aranžmani u Njemačkoj, Brazilu, Švicarskoj, Estoniji i Norveškoj dat je u prilogu br 4.

⁴³ Da bi podržala nastojanja zemlje u provođenju Ciljeva održivog razvoja, Grupa Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDG) se obavezala da će izraditi strategiju za djelotvornu i cjelovitu podršku provođenju ciljeva pod akronimom „MAPS“, pri čemu posebnu pažnju daje uzajamnim elementima partnerstva, podataka i odgovornosti. Akronim MAPS označava integraciju (Mainstreaming), ubrzanje (Acceleration) i podršku razvojnim politikama (Policy Support)

⁴⁴ Grupa za planiranje provođenja ciljeva održivog razvoja u BiH, Podgrupa za utvrđivanje okvira ciljeva održivog razvoja, Podgrupa za statistiku i Podgrupa za dobrovoljni nacionalni izvještaj.

⁴⁵ „Podrška pripremi za provedbu ciljeva održivog razvoja i angažiranje privatnog sektora“

⁴⁶ Iz UN-a, DEP-a, MVP-a, AS-a

⁴⁷ *Compendium of National Institutional Arrangements for implementing the 2030 Agenda for Sustainable Development Pilot version based on the 22 countries that reported on national implementation at the 2016 HLPF*
<https://www.cbd.int/financial/un/un-institutionalsdg2017.pdf>

⁴⁸ U centru ovog mehanizma je vladin Ured za strategije, on predstavlja sekretarijat za Komisiju za održivi razvoj i veza je sa Međuministarskom radnom grupom kojom predsjedava šef vladinog Ureda za strategije. Izvor: Ibid.

3.2. Izvještavanje i praćenje Implementacije Ciljeva održivog razvoja

S obzirom na to da još uvijek nisu definisani ni strateški niti institucionalni okvir za Ciljeve održivog razvoja, tako ni sistem redovnog izvještavanja i praćenja njihove implementacije još uvijek nije uspostavljen. To u konačnici može dovesti do kašnjenja u implementaciji ciljeva i nemogućnosti blagovremenog reagovanja na eventualna odstupanja. VM nije definisalo

Sistem redovnog izvještavanja i praćenja implementacije ciljeva održivog razvoja još uvijek nije uspostavljen.

koliko često će se vršiti izvještavanje i mjeriti napredak, kao ni nosioce aktivnosti. Određene aktivnosti po ovom pitanju su preduzimale DEP i AS.

Tehničke specifikacije za platformu za izvještavanje o Ciljevima održivog razvoja u BiH nisu razvijene.⁴⁹ Ipak, određene aktivnosti jesu finalizirane, kao što su izrada dobrovoljnog izvještaja o Ciljevima održivog razvoja, ali do sada nije bilo sveobuhvatnog izvještavanja o realizaciji pojedinačnih Ciljeva održivog razvoja. Način izrade izvještaja i rokovi izvještavanja još uvijek nisu definisani.

Nije uvedena praksa povremenog održavanja konferencija i foruma na kojima će se razmotriti postignuti napredak u provođenju Ciljeva održivog razvoja, u smislu praćenja napretka u integraciji Ciljeva održivog razvoja u domaći kontekst i razmjene najboljih praksi, izazova i mogućnosti.

3.2.1. Izvještavanje o realizaciji Ciljeva održivog razvoja

Izvještavanje o realizaciji pojedinačnih Ciljeva održivog razvoja do sada nije zabilježeno. Način izrade izvještaja i rokovi za izvještavanje o pojedinačnim ciljevima i podciljevima održivog razvoja još uvijek nisu definisani. VM nije definisalo koliko često će se vršiti izvještavanje i mjeriti napredak.

Određeni pomak postoji kada je riječ o izvještavanju na međunarodnom nivou jer je BiH u julu 2019. godine sačinila i na Političkom forumu o održivom razvoju na visokom nivou (HLPF) prezentirala Dobrovoljni izvještaj o Ciljevima održivog razvoja BiH, što je i obaveza proistekla usvajanjem Agende 2030.

⁴⁹ Predviđena aktivnost unutar podgrupe za statistiku UN projekta.

3.2.1.1. Aktivnosti Direkcije za ekonomsko planiranje BiH na informisanju Vijeća ministara BiH

Dosadašnje aktivnosti ukazuju da je DEP u dva navrata dostavio VM-u informaciju o aktivnostima koje su preduzimate i koje se planiraju preduzeti na ostvarivanju Ciljeva održivog razvoja. Prva informacija o aktivnostima na ostvarivanju Ciljeva održivog razvoja dostavljena je VM-u sredinom 2018. godine. VM je istu razmotrilo i zaključilo da DEP nastavi rad na realizaciji ishoda iz mape puta za planiranje i provođenje Ciljeva održivog razvoja i polugodišnje informiše VM o realiziranim aktivnostima⁵⁰.

Drugu informaciju o aktivnostima na ostvarivanju Ciljeva održivog razvoja⁵¹ DEP je sačinio i dostavio VM-u u martu 2019. godine. Navedenu informaciju VM nije razmatralo do kraja avgusta 2019. godine.

Uporedivši planirane aktivnosti u prvoj i drugoj informaciji VM-u, vidljiva su odstupanja od prvobitno postavljenih rokova. Posebno je to vidljivo u aktivnostima koje su vezane za donošenje okvirnog dokumenta o provedbi Ciljeva održivog razvoja koji je prvobitno bio planiran za april-decembar 2018. a u drugoj informaciji za juni 2019.

Tabela br.3: Aktivnosti na ostvarenju Ciljeva održivog razvoja i rokovima u prvoj i drugoj informaciji DEP-a prema VM-u

	Naziv ishoda	Vremenska implementacija ishoda	
		Prvobitno planirano	Trenutno
Ishod 1	Okvirni dokument o provedbi Ciljeva održivog razvoja BiH	april-decembar 2018.	juni 2019.
Ishod 2	Akcionni planovi za provedbu Ciljeva održivog razvoja	januar- septembar 2019.	juni – decembar 2019.
Ishod 3	Dobrovoljni izvještaj o Ciljevima održivog razvoja u BiH 2019. godini	januar-maj 2019.	maj 2019.
Ishod 4	Izvještaj o napretku u ostvarivanju Ciljeva održivog razvoja u BiH 2019. godine	do septembra 2019.	način izrade izvješća i rokovi će biti naknadno usaglašeni

Izvor: DEP

DEP je u svom programu rada za 2019. godinu naveo izradu izvještaja o napretku u ostvarivanju Ciljeva održivog razvoja, ali način izrade i rok nije preciziran.

Iako je do sada DEP u dva navrata obavijestio VM o aktivnostima koje se provode, informisanje PS BiH, uključenost predstavnika PS BiH u rad radnih grupa UN-ovog projekta, u smislu informisanosti, kao i kampanja kojom bi se radna tijela PS BiH upoznala o značaju i obavezama koje proizilaze iz Ciljeva održivog razvoja, do sada su izostali. U planiranim

⁵⁰ Zaključci 150. sjednice VM BiH, održane 24.7.2018. godine

⁵¹ Informacija o poduzetim aktivnostima na ostvarivanju ciljeva održivog razvoja se odnosila na period od jula do decembra 2018. godine i buduće planirane aktivnosti.

aktivnostima u okviru radne podgrupe u vezi sa usvajanjem Okvira Ciljeva održivog razvoja, predviđeno je njihovo usvajanje na nivou izvršne vlasti, ali ne i zakonodavne.

Sagovornici iz DEP-a, UN-a, MVP-a su istakli da je angažman PS BiH do sada izostao. Angažman parlamenata, između ostalog, podrazumijeva i zahtjev za izradu i usvajanje nacionalnog plana za Ciljeve održivog razvoja, kao i aktivnosti parlamenata u smislu zahtjeva da izvršna vlast priprema i podnosi redovne izvještaje o napretku.⁵²

Sagovornici iz DEP-a istakli su potrebu za promocijom Ciljeva održivog razvoja među radnim tijelima PS BiH. DEP aktivnosti po ovom pitanju nije provodio uz uvažavanje činjenice dinamike održavanja sjednica PS BiH.

3.2.1.2. Dobrovoljni izvještaj o Ciljevima održivog razvoja BiH u 2019. godini

Napredak u smislu izvještavanja o poduzetim aktivnostima na međunarodnom nivou zabilježen je izradom Dobrovoljnog izvještaja o Ciljevima održivog razvoja BiH. Sve države članice UN-a su obavezne izvijestiti Politički forum UN-a na visokom nivou (UN High Level Political Forum (HLPF) u New Yorku o napretku ostvarenom u provođenju Ciljeva održivog razvoja najmanje dva puta do 2030. godine i dostaviti svoj nacionalni dobrovoljni izvještaj (VNR-Voluntary National Report). Do danas je preko 80 zemalja izvijestilo HLPF o postignutom napretku na događajima održanim 2016. i 2017. BiH je po prvi put u julu 2019. godine predstavila svoj izvještaj, iako do sada to nisu učinile ni sve države regiona. Ova vrsta izvještaja ima za cilj razmjenu iskustava, uključujući uspjehe, izazove i naučene lekcije, s ciljem ubrzanja provedbe Agende 2030.⁵³

Aktivnosti na izradi Dobrovoljnog nacionalnog izvještaja o Ciljevima održivog razvoja rezultat su rada podgrupe UN-ovog projekta koju čine predstavnici različitih nivoa vlasti u BiH. Dobrovoljni izvještaj fokusiran je na procese i ne predstavlja izvještaj o napretku koji je fokusiran na rezultate u implementaciji Ciljeva održivog razvoja u zemlji.

3.2.2. Praćenje realizacije Ciljeva održivog razvoja u BiH

S obzirom na to da sistem izvještavanja nije definisan, ni sistem praćenja realizacije Ciljeva održivog razvoja u BiH nije uspostavljen. Nije definisano ko će i na koji način pratiti implementaciju svakog od odabranih ciljeva, odnosno podciljeva održivog razvoja. Nije uvedena praksa povremenog održavanja konferencija i foruma na kojima će se razmotriti postignuti napredak u provođenju Ciljeva održivog razvoja u smislu praćenja napretka u integraciji Ciljeva održivog razvoja u domaći kontekst, i razmjene najboljih praksi, izazova i mogućnosti.

⁵² Parlamenti i Ciljevi održivog razvoja, priručnik za samoprocjenu, Interparlamentarna unija i UNDP, 2017.

⁵³ <https://sustainabledevelopment.un.org/vnrs/>

U BiH i dalje nije zvanično usvojen broj indikatora za praćenje Ciljeva održivog razvoja. Dosadašnje aktivnosti u vezi sa određivanjem domaćih indikatora preduzimate su u okviru radne podgrupe za statistiku UN-ovog projekata u čijem radu učestvuje i AS.

Pored zakonske nadležnosti AS-a⁵⁴, i Agenda 2030 i Mapa puta za statistiku za Ciljeve održivog razvoja⁵⁵ ističu ulogu statističkih agencija, koji su ključni u mjerenju napretka u postizanju ciljeva održivog razvoja.⁵⁶

3.2.2.1. Aktivnosti Agencije za statistiku na pripremi za implementaciji obaveza iz Agende 2030

AS je preduzela tek početne aktivnosti na pripremi za implementaciju Ciljeva održivog razvoja. Iako VM nije dizajniralo sistem za izvještavanje i praćenje Ciljeva održivog razvoja, AS je, u skladu sa svojim zakonskim nadležnostima, preduzimala određene aktivnosti.⁵⁷ AS je, u sklopu IPA projekta, početkom 2019. godine uradila procjenu spremnosti za davanje podataka o Eurostatovim indikatorima održivog razvoja⁵⁸.

Preuzimanjem Ciljeva održivog razvoja, svaka država treba da unaprijedi statističke kapacitete kako bi mogla osigurati podatke za praćenje provođenja Ciljeva održivog razvoja i analizu.⁵⁹ Kao prvi korak u procesu preuzimanja aktivnosti na implementaciji Ciljeva održivog razvoja, nakon preuzimanja Agende 2030, potrebno je kreirati strategiju izgradnje kapaciteta ove institucije⁶⁰. Ne postoji planski dokument kojim se oslikava postojeće stanje i ukazuje na potrebu izgradnje kapaciteta u skladu sa procesom implementacije Ciljeva održivog razvoja. Postojeći planski dokument, "Strategija razvoja statistike 2020", donesen je 2013. godine te nije ažuriran nakon 2015. godine, odnosno nakon usvajanja Ciljeva održivog razvoja.

U AS-u se ovom problematikom trenutno bavi jedan službenik. U obavljenom intervjuu u AS-u istaknuta je potreba za formiranjem određenih radnih tijela ili implementacijskih jedinica

⁵⁴ AS vrši međunarodno predstavljanje i saradnju sa organizacijama i ostalim tijelima i izvršava međunarodne obaveze Bosne i Hercegovine po pitanju statistike

⁵⁵ Konferencija evropskih statističara, Mapa puta za statistiku za Ciljeve održivog razvoja, UN, 2017.

⁵⁶ Zvanična statistika ima ključnu ulogu u obezbjeđivanju podataka za praćenje i pregled SDG i s njima povezanih podciljeva. Osim toga, dva podcilja su usmjerena na unaprijeđenje nacionalne statistike, odnosno: • Podcilj 17.18: „Do 2020. godine, unaprediti podršku za izgradnju kapaciteta u zemljama u razvoju, uključujući najnerazvijenije zemlje i male otočne zemlje u razvoju, kako bi se značajno povećala dostupnost visokokvalitetnih, blagovremenih i pouzdanih podataka razvrstanih prema dohotku, rodu, starosti, rasi, etničkoj pripadnosti, migratornom statusu, invaliditetu, geografskoj lokaciji i drugim karakteristikama relevantnim u datim nacionalnim kontekstima.“ • Podcilj 17.19: „Do 2030. nadograditi postojeće inicijative kako bi se razvilo mjerenje napretka u održivom razvoju, komplementarno mjerenju bruto domaćeg proizvoda, i podržati izgradnju kapaciteta za statistiku u zemljama u razvoju.“ ibid

⁵⁷ AS je i u dva dokumenta, saopštenju iz 2018. i biltenu iz 2019. godine, dala pregled 17 ciljeva održivog razvoja, odabравši podatke koji se odnose na jedan do dva indikatora po cilju. U biltenu iz avgusta 2019. konstatovana je potreba za definisanjem seta mjerljivih indikatora kako bi se moglo utvrditi da li se ispunjavaju postavljeni ciljevi.

⁵⁸ EUROSTAT: set od 100 SDG indikatora

⁵⁹ Agenda 2030

⁶⁰ Smisao strategije izgradnje kapaciteta je procjena polaznog stanja ne samo u domeni dostupnosti podataka za indikatore, nego i kapaciteta da se proizvedu podaci u svim domenima statistike, u smislu izvora podataka i od strane civilnog društva, privatnog sektora, itd.

unutar same institucije. Aktivnosti po ovom pitanju, do okončanja glavne studije, krajem maja 2019. godine, nije bilo.

AS je izradila Statistički program Bosne i Hercegovine koji se donosi za period od 2017. do 2020. godine. Statistički program BiH spominje Ciljeve održivog razvoja kao globalni proces koji se mora oslanjati na podatke visokog kvaliteta kako bi se omogućilo praćenje napretka. VM ovaj program još uvijek nije razmatralo ni usvojilo.

Naučene lekcije i iskustva iz procesa realizacije MRC-eva u AS-u nisu upotrebljeni prilikom preduzimanja aktivnosti na pripremi za implementaciju Ciljeva održivog razvoja u BiH. Više informacija o MRC-evima u BiH i prenosu iskustava dato je u prilogu br 1.

3.2.2.2. Indikatori Ciljeva održivog razvoja i dostupnost podataka za njihovo izračunavanje

Ni četiri godine nakon usvajanja Agende 2030, u BiH nije definisan broj indikatora za praćenje Ciljeva održivog razvoja. Nisu utvrđeni ni podaci o početnim vrijednostima za svaki cilj i indikator, kao ni nivo koji se treba doseći do 2030., odnosno identifikacija indikatora učinka i početno stanje na osnovu kojih će se vršiti izvještavanje o implementaciji.

Postoje dileme da li, kao krajnju ciljanu vrijednost koja se želi postići do kraja 2030. godine, koristiti prosjek Evropske unije, prosjek država koje su posljednje pristupile Evropskoj uniji ili prosjek zemalja Jugoistočne Evrope. Tek predstoji postavljanje realističnih i relevantnih ciljeva koji se trebaju postići do 2030. godine.

Preduzimane su različite aktivnosti u okviru podgrupe za statistiku UN-ovog projekta gdje je odlučeno da se, u ovoj fazi, preliminarno odabere 71 domaći indikator (od 232 globalna) u okviru 48 podciljeva održivog razvoja koji se mogu pratiti u BiH. Zvanična valorizacija broja podciljeva i indikatora tek predstoji, u smislu njihovog predočivanja nadležnim institucijama i njihovog očitovanja o njima, kao i modifikacije i nastavka daljih aktivnosti u skladu sa tim.

Definisani prioritet u radu radne podgrupe bili su i izrada dokumenata pod nazivom *Plan puta za statistiku za Ciljeve održivog razvoja* i *Plan za monitoring i evaluaciju okvira Ciljeva održivog razvoja u BiH*. Pomenuti dokumenti nisu izrađeni.

Kao što je pojašnjeno u Poglavlju 2., postoji nekoliko nivoa indikatora Ciljeva održivog razvoja: globalni nivo koji broji 232 indikatora, 100 indikatora Eurostata, kao i regionalni i domaći, odnosno nacionalni indikatori specifični za svaku državu ponaosob.

U nastavku nalaza prikazujemo informacije o dostupnosti podataka za indikatore i to na primjeru 100 Eurostatovih indikatora za koje je AS, u sklopu IPA projekta, početkom 2019. godine uradila procjenu spremnosti za davanje podataka. Utvrđeno je da za četvrtinu indikatora (25) trenutno ne postoje podaci za izračunavanje. U nastavku dajemo prikaz dostupnosti podataka za izračunavanje 100 Eurostatovih indikatora.

Tabela br. 4: Prikaz dostupnosti podataka za izračunavanje 100 Eurostatovih indikatora

Opis stanja	Br. Indikatora
Broj SDG indikatora koji može biti izračunat	55
SDG indikator može se djelomično izračunati	6
Približni indikator može se izračunati uslijed različitih specifikacija (npr. različite starosne grupe)	8
Nema dostupnih podataka za izračunavanje SDG indikatora	25
Izvan okvira zvanične statistike	
Indikator nije relevantan za zemlju	6
Ukupno	100

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Iz tabele je vidljivo da za četvrtinu indikatora nema dostupnih podataka, što znači da oni ne mogu trenutno biti ni izračunati. U okviru ovog projekta urađena je i procjena vremena koje je potrebno da se oni pribave. Postoje indikatori za vrste podataka koji ranije nisu prikupljeni pa njihovo izračunavanje može potrajati i pet i više godina. To može da znači da do tada o njima nećemo moći izveštavati niti pratiti njihovo kretanje.

Neki od takvih primjera navedeni su u tabeli koja slijedi.

Tabela br.5: Neki od primjera indikatora za koje nedostaju podaci za izračunavanje

Cilj	Podcilj	Indikator	Period potreban da se prikupe podaci
Cilj 1. Iskorijeniti siromaštvo svuda i u svim oblicima	1.1. Do 2030. iskorijeniti ekstremno siromaštvo za sve ljude i svuda, jer trenutno neki žive s manje od 1,25 USD dnevno	Ljudi u riziku od siromaštva i nakon socijalnih transfera	Dugoročno
	1.2. Do 2030. smanjiti za barem polovinu udio muškaraca, žena i djece svih dobnih skupina koji žive u siromaštvo i svim njegovim oblicima prema nacionalnim definicijama		
Cilj 9. Izgraditi prilagodljivu infrastrukturu, promovisati uključivu i održivu industrijalizaciju i poticati inovativnost	Razviti kvalitetnu, pouzdanu, održivu i prilagodljivu infrastrukturu, između ostalog regionalnu i prekograničnu infrastrukturu, s ciljem podrške privrednom razvoju i dobrobiti ljudi i s naglaskom na cijenom pristupačan i pravičan pristup za sve	Udio korištenja javnog transporta u ukupnom putničkom drumskom saobraćaju	Dugoročno
Cilj 11. Učiniti gradove i naselja uključivim, sigurnim, prilagodljivim i održivim	Do 2030. smanjiti nepovoljan uticaj gradova na okoliš, izražen per capita, posebnu pažnju pridajući kvaliteti zraka i upravljanju otpadom na lokalnoj i drugim razinama	Procenat recikliranog otpada po općinama	Dugoročno

Izvor: Ured za reviziju institucija BiH, na osnovu dokumenta *Obrazac za akcioni plan država za EU SDG indikatore*

Iz tabele je vidljivo da je, primjera radi, potrebno pet i više godina da se prikupe podaci o broju ljudi u riziku od siromaštva i nakon socijalnih transfera, iako je cilj iskorijeniti siromaštvo svuda i u svim oblicima do 2030. godine.

Pored pregleda AS-a za 100 Eurostatovih indikatora, u okviru Radne podgrupe za statistiku preliminarno je kreiran i tzv. Dashboard⁶¹ koji predstavlja pregled dostupnosti podataka za globalne i regionalne indikatore za BiH. I u ovom inicijalnom pregledu vidljivo je da podaci za izračunavanje oko trećine indikatora trenutno nisu dostupni.

⁶¹ Kontrolna matrica za Ciljeve održivog razvoja, SDG Dashbroad, sagledava indikatore Ciljeva održivog razvoja

4. ZAKLJUČCI

U skladu sa Strateškim planom INTOSAI-a, vrhovne institucije za reviziju, u skladu sa svojim mandatima, mogu dati značajan doprinos praćenju i pregledu nastojanja institucija vlasti u ostvarivanju Ciljeva održivog razvoja. Jedan od takvih doprinosa je i revizija ili pregled pripremljenosti institucija za obaveze koje proizilaze iz Agende 2030. Smisao tih pregleda je nezavisna procjena aktivnosti koje vlade preduzimaju u početnoj fazi implementacije Ciljeva održivog razvoja. Na takav način VRI postižu nadležne institucije na aktivnosti i daju konstruktivne preporuke još u ranoj fazi. Svoj doprinos ovoj globalnoj obavezi Ured za reviziju je dao kroz provođenje revizije učinka „Spremnost institucija BiH da odgovore na preuzete obaveze iz Programa održivog razvoja do 2030. godine“. Cilj je bio procjena aktivnosti koje su preuzete na osiguranju pretpostavki za provođenje obaveza iz Agende 2030.

Provedena istraživanja ukazuju da u četverogodišnjem periodu, od 2015. godine kada je Agenda 2030 usvojena do danas, u **BiH nisu osigurane osnovne pretpostavke za provođenje obaveza iz Agende**. Iako Ciljevi održivog razvoja za Bosnu i Hercegovinu predstavljaju jedinstvenu priliku za izgradnju platforme za održivi razvoj, a njihova implementacija, u konačnici, znači bolji životni standard građana, **institucije BiH nisu iskoristile proteklo vrijeme na pravi način, i čini se da je potrebno preduzeti ubrzane aktivnosti kako bi BiH, u konačnici, ispunila preuzete međunarodne obaveze**.

Institucije BiH preduzimaju tek početne korake na osiguravanju pretpostavki za implementaciju Ciljeva održivog razvoja. Sve to za posljedicu može imati da do 2030. godine BiH ne ispunilo ono na što se obavezala preuzimanjem Agende 2030, odnosno da razvoj BiH ne bude održiv. Održivi razvoj podrazumijeva odgovor na potrebe današnjice, a da se pritom ne umanjí sposobnost budućih generacija da odgovore na vlastite potrebe.⁶²

Glavne aktivnosti koje su preuzete, i koje se preduzimaju, dio su aktivnosti u okviru UN-ovog projekta. Ozbiljniji i efikasniji pristup institucija BiH na izradi pretpostavki za implementaciju Ciljeva održivog razvoja je nužan, jer pred institucijama BiH se nalaze zadaće koje je potrebno ispuniti, a sve s ciljem boljeg i kvalitetnijeg života građana BiH.

4.1. Izgradnja strateškog i institucionalnog okvira kao jedne od osnovnih pretpostavki za Implementaciju Ciljeva održivog razvoja tek predstoji

Strateški i institucionalni okvir za implementaciju Ciljeva održivog razvoja još nije uspostavljen.

Iako je početni položaj BiH za ispunjenje Ciljeva održivog razvoja, u odnosu na ostale države regiona i kontinenta, ocijenjen kao nepovoljan, to nije rezultiralo ažurnijim pristupanjem pripremi za implementaciju Ciljeva održivog razvoja. U stvarnosti, većina inicijativa i aktivnosti na izradi strateškog i institucionalnog okvira se provodi kroz UN-ov projekt

⁶² Brundtland, G. H., Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future 1987.

„Podrška pripremi za implementaciju Ciljeva održivog razvoja (SDGs) i angažman privatnog sektora“.

BiH se općenito suočava se brojnim slabostima u procesu strateškog planiranja. U kontekstu Ciljeva održivog razvoja, u BiH još nije usvojen okvir Ciljeva održivog razvoja koji treba da bude jedan od rezultata poduzetih aktivnosti u okviru UN-ovog projekta. Okvir Ciljeva održivog razvoja predstavlja tek polaznu osnovu za buduće strateško planiranje povezano sa Ciljevima održivog razvoja. Integracija Ciljeva održivog razvoja u domaći kontekst tek predstoji i to je posebno primjetno u analizi strateških i planskih dokumenata VM-a i ministarstava VM-a gdje se u većini dokumenata termini "Ciljevi održivog razvoja", "Program održivog razvoja do 2030.", "Agenda 2030", gotovo i ne spominju. Sve je to, između ostalog, i rezultat nedovoljne promocije, odnosno svjesnosti o postojanju i značaju Ciljeva održivog razvoja.

U BiH nije uspostavljena institucionalna infrastruktura za implementaciju Ciljeva održivog razvoja. Iako u svijetu ne postoji jedinstven model uspostavljanja institucionalne infrastrukture, u BiH i dalje nije do kraja jasno ko koordinira sve aktivnosti povezane sa Agendom 2030, ko će pratiti njeno provođenje, i na koji način će se usklađivati aktivnosti u cilju ostvarivanja Ciljeva održivog razvoja. VM nije provelo analizu postojećih praksi u svijetu iz koje bi moglo crpiti informacije i podatke kako bi uspostavilo funkcionalnu institucionalnu strukturu za koordinaciju, izvještavanje i praćenje implementacije Ciljeva održivog razvoja u BiH u skladu sa domaćim kontekstom.

4.2. Sistem redovnog izvještavanja i praćenja još uvijek nije uspostavljen

Nedostatak aktivnosti institucija BiH je očigledan i kada govorimo o uspostavi sistema redovnog izvještavanja i praćenja implementacije Ciljeva održivog razvoja. Sistem nije uspostavljen i VM i dalje nije utvrdilo ko, koliko često, na koji način i šta (u smislu broja indikatora) će izvještavati i pratiti implementaciju Ciljeva održivog razvoja. Nije definisan način izrade, forma, sadržaj, kao ni periodičnost izvještavanja o postignutim rezultatima u implementaciji Ciljeva održivog razvoja kao ni praćenja tih rezultata.

Nisu utvrđeni podaci o početnim vrijednostima za svaki cilj i indikator, kao ni nivo koji se treba doseći do 2030. godine. To zapravo znači da ne postoji jasna slika šta se želi postići do 2030. godine u smislu Ciljeva održivog razvoja. Postavljanje realističnih i relevantnih ciljeva koji se trebaju postići do 2030. godine od iznimnog je značaja. Također, ako se uzme u obzir da je za izračunavanje pojedinih indikatora potrebno pet i više godina, to može da znači da se o njima ranije i ne može izvještavati, odnosno da se ranije ne mogu pratiti. Iako u BiH nije konačno potvrđen broj indikatora koji će se pratiti kao ni načini njihovog izvještavanja i praćenja, ipak je potrebno da se napravi pregled trenutnog stanja i projekcija obaveza koje proizilaze iz Agende 2030, odnosno da se izradi određeni plan puta za statistiku koji će biti polazna osnova za djelovanje statističkih institucija.

Bez uspostavljenog sistema za izvještavanje i praćenje i pretpostavki za njegovo funkcionisanje, upravljanje cijelim procesom u BiH može biti otežano. Za uspješnost i efikasnost sistema izvještavanja i praćenja potrebna je i aktivnija uloga PS BiH koja je do sada izostala.

I pored toga što se preduzimaju početne aktivnosti na implementaciji Ciljeva održivog razvoja, VM o aktivnostima koje su preduzete ne raspravlja blagovremeno niti ih analizira ni pola godine nakon što mu se informacije dostave.

Pozitivan primjer u smislu izvještavanja jeste izrada Dobrovoljnog izvještaja o Ciljevima održivog razvoja BiH. Dobrovoljni izvještaj opisuje procese i iskustvo zemlje i ne predstavlja izvještaj o napretku koji je fokusiran na rezultate u implementaciji Ciljeva održivog razvoja u zemlji. Izvještaj je prezentovan Političkom forumu na visokom nivou UN-a u 2019. godini, iako to do sada nisu učinile ni sve države iz regiona.

Iako je inicijalno spor početak aktivnosti djelimično ublažen sa aktivnostima koje se provode u okviru UN-ovog projekta i formiranih radnih grupa, potrebno je u budućnosti iskoristiti postojeći zamah, posebno nakon prezentacije Dobrovoljnog izvještaja, i nastaviti ubrzanim tempom na ispunjavanju obaveza koje proizilaze iz Agende 2030.

5. PREPORUKE

Ured za reviziju je, predmetnom revizijom učinka, imao za cilj predstaviti dosadašnje aktivnosti na implementaciji obaveza koje proizilaze iz Agende 2030, odnosno aktivnosti na implementaciji Ciljeva održivog razvoja i, s tim u vezi, ukazati na dalje korake koje je potrebno preduzeti u cilju unapređenja ovog procesa. U skladu sa nalazima i zaključcima ove studije, Ured za reviziju je definisao preporuke nadležnim institucijama čija svrha je osiguranje sveobuhvatnijeg i ažurnijeg pristupa u implementaciji obaveza koje proizilaze iz Agende 2030. Preporuke su upućene Vijeću ministara BiH, Parlamentarnoj skupštini BiH, Direkciji za ekonomsko planiranje BiH i Agenciji za statistiku BiH. Realizacijom datih preporuka, stvorit će se, između ostalog, i bolje pretpostavke za implementaciju Ciljeva održivog razvoja.

Preporuke Vijeću ministara BiH:

- ***Usvojiti strateški okvir za implementaciju Ciljeva održivog razvoja***

Usvajanje strateškog okvira Ciljeva održivog razvoja, odnosno plana implementacije Ciljeva održivog razvoja u domaćem kontekstu, podrazumijeva da Vijeće ministara BiH treba da Ciljeve održivog razvoja uzima kao jednu od glavnih okosnica budućeg planiranja u svom radu, ali i u radu institucija BiH. Strateški okvir svih institucija BiH, između ostalog, treba biti izgrađen na osnovu prioriternih područja Ciljeva održivog razvoja, a što bi trebalo biti i temelj za izradu budžeta.

- ***Izvršiti detaljan pregled svih planskih dokumenata Vijeća ministara BiH sa ciljem inkorporiranja Ciljeva održivog razvoja***

Vijeće ministara BiH treba da izvrši detaljnu analizu svih planskih dokumenata koji su usvojeni od 2015. godine pa do sada, a posebno onih koji su u planu da se donesu za budući period, sa ciljem da se precizno utvrdi u kojem su obimu planirane aktivnosti u planskim dokumentima VM-a usklađene sa Ciljevima održivog razvoja, kolika su odstupanja, kao i koje konkretno politike još treba razviti.

- ***Uspostaviti funkcionalan institucionalni okvir za provođenje Ciljeva održivog razvoja***

Vijeće ministara BiH treba da izvrši analizu postojećih praksi u svijetu koji se tiču uspostave mehanizma potrebnog za koordinaciju aktivnosti u svrhu implementacije Ciljeva održivog razvoja. Analiza treba da posluži donošenju najoptimalnijeg rješenja u skladu sa domaćim kontekstom. To također podrazumijeva davanje jasnog ovlaštenja i kapaciteta institucijama koje su do sada uključene u proces implementacije Ciljeva održivog razvoja.

- ***Uspostaviti sistem za izvještavanje i praćenje napretka realizacije Ciljeva održivog razvoja***

Vijeće ministara BiH treba da uspostavi sistem za izvještavanje na nacionalnom i međunarodnom nivou o procesu implementacije Ciljeva održivog razvoja, kao i za praćenje aktivnosti i mjerenje napretka. Navedeni sistem treba, između ostalog, da definiše ključne aktere koji će vršiti izvještavanje i mjeriti napredak, koliko često će se vršiti izvještavanje, na koji način, te kako će se mjeriti napredak i reagovati na eventualna odstupanja.

Preporuka Parlamentarnoj skupštini BiH:

- ***Osigurati potrebnu podršku postizanju Ciljeva održivog razvoja***

Parlamentarna skupština BiH treba uzeti aktivnije učešće u procesu pripreme institucija za implementaciju Ciljeva održivog razvoja kroz bolje upoznavanje sa problematikom, zahtijevanje redovnog izvještavanja, praćenje implementacije Ciljeva održivog razvoja, davanje podrške učesnicima u ovom procesu. S druge strane, potrebno je da PS BiH sagleda i obaveze koje proizilaze iz cilja 16. održivog razvoja.

Preporuka Agenciji za statistiku BiH:

- ***Utvrđiti stvarne potrebe koje proizilaze iz preuzimanja obaveza iz Agende 2030***

Agencija za statistiku BiH, prije svega, treba da izradi dugoročni planski dokument - strategiju izgradnje kapaciteta Agencije za statistiku BiH, čiji smisao je procjena polaznog stanja, ne samo u domeni dostupnosti podataka za indikatore Ciljeva održivog razvoja, nego i kapaciteta da se proizvedu podaci u svim domenima statistike u smislu izvora podataka i od strane civilnog društva, privatnog sektora, itd. Dokument treba da oslikava postojeće stanje i ukazuje na potrebu izgradnje kapaciteta u skladu sa procesom implementacije Ciljeva održivog razvoja. Također, potrebno je procijeniti potrebu formiranja organizacionih struktura unutar Agencije za statistiku BiH koje će odgovoriti obavezama koje proizilaze iz procesa implementacije Ciljeva održivog razvoja. To podrazumijeva i adekvatnu komunikaciju svojih potreba sa donosiocima odluka.

Preporuka Direkciji za ekonomsko planiranje BiH:

- **Unaprijediti promociju Ciljeva održivog razvoja kroz aktivniju saradnju sa učesnicima u procesu**

Direkcija za ekonomsko planiranje BiH treba donijeti odgovarajući plan zagovaranja koji ima za cilj promociju Agende 2030 među svim zainteresovanim stranama sa jasnim i mjerljivim ciljevima koji se žele postići, posebno u segmentu boljeg upoznavanja donosilaca odluka, npr. radnih tijela PS BiH sa značajem i obavezama koje proizilaze iz Ciljeva održivog razvoja. Navedeno podrazumijeva i aktivniji rad na proširenju kruga kontakt osoba u institucijama zaduženih za saradnju u implementaciji Ciljeva održivog razvoja, redovno informisanje nadležnih institucija i javnosti o svim aktivnostima koje se provode u ovoj oblasti, kao i komuniciranje svojih potreba, dilema i izazova sa donosiocima odluka.

Tim revizije učinka:

Rukovodilac Odjela za kontrolu kvaliteta, metodologiju i planiranje revizije učinka

Eldina Pleho, vođa tima

Pleho Eldina

Radivoje Jeremić

Jeremić

Dragana Božović, revizor učinka

Božović



Prilozi

Prilog br. 1: Milenijumski razvojni ciljevi

Prilog br. 2: Pregled strateških dokumenata VM-a u periodu 09/2015. – 12/2018. sa osvrtom na pozivanje na Ciljeve održivog razvoja (SDGs)

Prilog br. 3: Pregled planskih dokumenata VM-a, ministarstava, AS-a, DEP-a sa osvrtom na spominjanje termina "Ciljevi održivog razvoja", "Agenda 2030", odnosno "Program održivog razvoja do 2030."

Prilog br. 4: Primjeri institucionalnih aranžmana za implementaciju Agende 2030 na državnom nivou

Prilog br.1

Milenijumski razvojni ciljevi

Usvajanje Milenijumske deklaracije septembra 2000. godine⁶³ od strane 189 članica UN-a bio je važan momenat za globalnu saradnju u 21 vijeku. Deklaracija je postavila ključne izazove sa kojima se susreće čovječanstvo na pragu novog milenijuma, odgovore za ove izazove i ustanovila konkretne mjere za ocjenu napretka u međusobno povezanim ciljevima i zadacima o razvoju, upravljanju, miru, sigurnosti i ljudskim pravima.

Svjetski lideri koji su se okupili na Samitu 2000. godine obavezali su svoje nacije na novo globalno partnerstvo kako bi se smanjilo ekstremno siromaštvo i postavili niz vremenski ograničenih ciljeva, sa rokom do 2015., koji su postali poznati, od Milenijumskog samita, kao Milenijumski razvojni ciljevi (MRC):

- uklanjanje siromaštva i gladi;
- dostizanje sveobuhvatnosti osnovnog obrazovanja;
- unaprjeđenje jednakosti polova i podrška ženama;
- redukovanje smrtnosti djece;
- unapređenje zdravog materinstva;
- suzbijanje HIV/AIDS, malarije i drugih zaraza;
- osiguranje održivosti okoline;
- razvoj globalnog partnerstva za razvoj.

MRC su kreirani kao univerzalni ciljevi za sve zemlje, a zadani rezultati unutar svakog cilja su definisani posebno prema potrebama svake zemlje. Osam područja koja pokrivaju MRC širokog su obima i u njihovom središtu interesa primarno su zemlje s niskim dohotkom.

Bosna i Hercegovina je 2003. godine uključila indikatore MRC-a u prvu Srednjoročnu razvojnu strategiju za period 2004.-2007. godine⁶⁴ u kojoj su politike vezane za MRC postale nerazdvojivi, središnji dio ove strategije.

Izveštaj o napretku u realizaciji MRC-a u Bosni i Hercegovini za 2013. godinu⁶⁵ se nadovezuje na Izveštaj o napretku iz 2010. godine. Izveštaj je pripremljen od strane Ministarstva finansija i trezora BiH, Sektora za koordinaciju međunarodne ekonomske pomoći i Tima Ujedinjenih naroda u BiH.

Prema ovom izvještaju, napredak u ostvarivanju MRC u BiH je prikazan u narednoj tabeli.

⁶³ United Nations (2000): Millennium Summit, dostupno na: http://www.un.org/en/events/pastevents/millennium_summit.shtml

⁶⁴ Srednjoročna razvojna strategija BiH za period 2004-2007; http://www.dep.gov.ba/dokumenti_politika/srednjoročna_razvojna_strategija/default.aspx?id=134&langTag=bs-BA

⁶⁵ Napredak u realizaciji Milenijskih razvojnih ciljeva u Bosni i Hercegovini, 2013. godina; https://www.undp.org/content/dam/bosnia_and_herzegovina/docs/Research&Publications/MDG/MDG%20Report%202013/MRC_BiH_2013_Izjestaj_o_progresu.pdf;

Tabela br. 7: Napredak MRC za BiH

	U potpunosti postignuti	Veliki izgledi da se postignu	Potencijalno mogu biti postignuti	Bez izgleda da se postignu
Od 68 indikatora	Preko 95% napretka	85-95% napretka	50-80% napretka	Ispod 50% napretka
	22	9	7	30

Izvor: Izvještaj o napretku u ostvarivanju MRC koji su pripremili MFT i Tim Ujedinjenih nacija u Bosni i Hercegovini.

Iz tabele se može vidjeti da za više od 44% indikatora MRC-a nema izgleda da će biti postignuti.

Prijenos iskustava iz implementacije Milenijskih razvojnih ciljeva

Iako Ciljevi održivog razvoja predstavljaju nadogradnju Milenijumskih razvojnih ciljeva usvojenih još 2000. godine, nije prisutna baza i transfer znanja naučenih lekcija iz implementacije MRC-eva. Prema riječima sagovornika uključenih u proces, iskustva iz implementacije MRC-eva nisu značajnije poslužila u periodu od 2015. do sada. Institucija koja je učestvovala u izradi izvještaja *Napredak u realizaciji Milenijskih razvojnih ciljeva u BiH u 2013.*, zajedno sa UN-on, MFT-om, do sada nije uključena direktno u aktivnosti koje se provode u pripremi institucija za postizanje Ciljeva održivog razvoja kroz rad radnih grupa.

Prilog br. 2

Tabela br.8:Pregled strateških dokumenata VM-a u periodu 09/2015. – 12/2018. sa osvrtom na pozivanje na Ciljeve održivog razvoja

R. Br	Datum usvajanja na Vijeću ministara	Strateški dokument	Period na koji se odnosi	Pozivanje na implementaciju Ciljeva održivog razvoja (SDG 17)	LINK
1.	08/09/2015	Strategija za reformu sektora pravde	2014-2018	NE	http://www.mpr.gov.ba/aktuelnost/propisi/konsultacije/SRSP%20u%20BiH.pdf
2.	03/12/2015	Mapa puta za implementaciju EU Direktive o regulisanim profesijama 2005/36EC i 2013/55EU	Nema	NE	„Službeni glasnik BiH“, broj 10/16
3.	04/12/2015	Strategija integrisanog upravljanja granicom	2015-2018	NE	http://www.vijeceministara.gov.ba/akti/prijedlozi/zakona/default.aspx?id=21135&languageTag=bs-BA
4.	25/12/2015	Revidirana strategija komunikacija VM	2016-2018	NE	http://www.vijeceministara.gov.ba/akti/prijedlozi/zakona/default.aspx?id=21283&languageTag=bs-BA
5.	30/03/2016	Prioriteti za razvoj visokog obrazovanja u BiH za period 2016. - 2026.		NE	„Službeni glasnik BiH“, broj 35/16
6.	30/03/2016	Strategija u oblasti migracija i azila	2016-2020	NE	http://www.msb.gov.ba/PDF/Strategija_HRV_2016.pdf
7.	26/04/2016	Srednjoročna strategija upravljanja dugom	Svake godine se revidira	NE	http://www.vijeceministara.gov.ba/akti/prijedlozi/zakona/default.aspx?id=22675&languageTag=en-US
8.	14/07/2016	Okvirna strategija transporta	2016-2030	NE	http://www.vijeceministara.gov.ba/akti/prijedlozi/zakona/default.aspx?id=23003&languageTag=bs-BA
9.	31/08/2016	Strategija za kontrolu malog i lakog naoružanja	2016-2019	NE	http://www.msb.gov.ba/PDF/SALW_Bosanski%20FINAL_web.pdf
10.	13/10/2016	Strategija razvoja javnih nabavki	2016-2020	NE	https://www.javnena.gov.ba/vijesti/2016/Strategija_2016-2020_hr.pdf
11.	20/12/2016	Strategija razvoja sistema internih finansijskih kontrola u institucijama BiH	2016-2018	NE	https://www.mft.gov.ba/bos/images/stories/chi/Registri/2017/STRATEGIJA%20PIFC%2016-18-%20bos.pdf
12.	20/12/2016	Dopuna Strategije prelaska s analogne na digitalnu zemaljsku radiodifuziju u frekvencijskim opsezima	Nema	NE	http://slist.ba/glasnik/2017/broj6/broj006.pdf

13	29/12/2016	Strategija upravljanja reforme javnim finansijama	2017-2020	NE	https://mft.gov.ba/sr/images/stories/ministarstvo/registar%20opisa/priedlozi/Strategija%20reforme%20upravljanja%20javnim%20finansijama%20u%20institucijama%20Bosne%20i%20Hercegovine%202017-2020.pdf
14	23/05/2017	Strategija za zaštitu biološke raznolikosti	2015-2020	NE	http://www.vijeceministara.gov.ba/akti/priedlozi/zakona/default.aspx?id=25304&langTag=bs-BA
15	23/05/2017	Srednjoročna strategija upravljanja dugom	Svake godine se revidira	NE	https://www.mft.gov.ba/bos/images/stories/javni_dug/informacije/Srednjorocna%20strategija%20upravljanja%20dugom%20BiH%20KONACNA%2028%2004%202017.pdf
16	30/05/2017	Strategija usklađivanja propisa pravnoj stečevini EU u oblasti zaštite okoliša/životne sredine BiH (EAS – BiH)	Nema	DA	http://www.vijeceministara.gov.ba/akti/priedlozi/zakona/default.aspx?id=27619&langTag=bs-BA
17	10/10/2017	Strategija za borbu protiv organizovanog kriminala	2017-2020	NE	http://www.vijeceministara.gov.ba/akti/priedlozi/zakona/default.aspx?id=26493&langTag=bs-BA
18	4/12/2017	Platforma za razvoj predškolskog odgoja i obrazovanja u BiH	2017-2022	NE	Službeni glasnik BiH, broj 2/18
19	04/01/2018	Strateški plan ruralnog razvoja BiH	2018-2021	NE	http://www.vijeceministara.gov.ba/akti/priedlozi/zakona/default.aspx?id=27622&langTag=bs-BA
20	30/01/2018	Revidirani okvirni dokument Strategije razvoja nauke u BiH	2017-2022	NE	Službeni glasnik BiH broj 22/18 od 10.04.2018. godine
21	04/09/2018	Okvirna energetska strategija Bosne i Hercegovine do 2035. godine		DA	http://www.vijeceministara.gov.ba/akti/priedlozi/zakona/default.aspx?id=29118&langTag=bs-BA

Izvor: Ured za reviziju institucija BiH, na osnovu podataka iz strateških dokumenata

Prilog br. 3

Tabela br.9: Pregled planskih dokumenata VM-a, ministarstava, AS-a, DEP-a sa osvrtom na spominjanje termina "Ciljevi održivog razvoja", "Agenda 2030", odnosno "Program održivog razvoja do 2030."

Institucija	Srednjoročni program rada	Godišnji program rada institucije	
	2017-2019	2018	2019
Ministarstvo vanjskih poslova BiH	Ne	Ne	Ne
Ministarstvo sigurnosti BiH	Ne	Ne	Ne
Ministarstvo odbrane BiH	Ne	Ne	Ne
Ministarstvo finansija i trezora BiH	Ne	Ne	Ne
Ministarstvo pravde BiH	Ne	Ne	Ne
Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH	Ne	Ne	Ne
Ministarstvo komunikacije i transporta BiH	Ne	Ne	Ne ⁶⁶
Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH	Ne	Ne	Ne
Ministarstvo civilnih poslova BiH	Ne	Ne	Da U okviru realizacija obaveza iz međunarodnih akata čiji potpisnik je BiH definisane su aktivnosti na promociji Ciljeva održivog razvoja koji su dio Programa održivog razvoja do 2030. godine
Agencija za statistiku BiH	Ne	Da Plan rada za 2018. godinu, u dijelu ekonomski i socijalni učinak, spominje indikatore održivog razvoja kao podrška implementaciji Programa održivog razvoja do 2030. godine	Ne
Direkcija za ekonomsko planiranje BiH	Da U dijelu 4: Osnovna programska opredjeljenja referiraju se na zaključak	Da U akcionom planu u okviru programa 1.1 Razvoj sistema za	Da Predvidene aktivnosti na izradi Prvog dobrovoljnog izvještaja za UN

⁶⁶ Nije usvojen od strane VM

	Savjeta ministara koji je početkom 2017. godine zadužilo DEP da izradi Akcioni plan i Mapu puta za dostizanje Ciljeva održivog razvoja u BiH	ekonomska istraživanja i projekcije te praćenje socio-ekonomskih kretanja i pripremu, monitoring i evaluaciju strateških dokumenata je projekat Koordinacija i izrada AP i Mape puta za dostizanje Ciljeva održivog razvoja	i izradi izvještaja o napretku Ciljeva održivog razvoja
Savjet ministara BiH	2019-2021	Ne	Da
			U djelu Koordinacija i priprema strateških dokumenata spominju se aktivnosti DEP-a na dostizanju Ciljeva održivog razvoja

Izvor: Ured za reviziju institucija BiH

Primjeri institucionalnih aranžmana za implementaciju Agende 2030 na državnom nivou

U nastavku je predstavljeno nekoliko primjera institucionalnih modela implementacije Ciljeva održivog razvoja.⁶⁷

Savezna Republika Njemačka

Nacionalna strategija održivosti Njemačke, koja uključuje nacionalne ciljeve i pokazatelje održivosti, pruža praktične smjernice o tome kako se princip održivosti prevodi u rad njemačke vlade. U Njemačkoj je razvijen visoko diferenciran sistem upravljanja održivošću koji uključuje procedure, tijela i instrumente koji garantuju da se vodeći principi održivog razvoja primjenjuje kroz rad vlade.

Savezna kancelarija je vodeća za Nacionalnu strategiju održivog razvoja. Odbor za održivi razvoj državnih sekretara rukovodi implementacijom Strategije održivog razvoja. Sastoji se od predstavnika svih ministarstava, a njime predsjedava šef savezne kancelarije. Parlamentarno savjetodavno vijeće za održivi razvoj podržava Nacionalnu strategiju održivog razvoja njemačke vlade i postavlja pitanja koja se odnose na održivost politike u parlamentu.

Njemački savjet za održivi razvoj, nezavisni savjetodavni odbor, podržava njemačku vladu od 2001. godine. Sastoji se od 15 osoba iz javnog života koje, na temelju svoje profesionalne i lične kompetencije, predstavljaju ekonomske, ekološke i socijalne aspekte održivog razvoja. Savjet ima dva važna zadatka: savjetuje njemačku vladu o svim pitanjima vezanim za održivi razvoj i potiče dijalog o održivosti u društvu.

Vladine aktivnosti na održivom razvoju zahtijevaju prethodne konsultacije između svih relevantnih federalnih ministarstava i Federalnog kancelara. Ova procedura, iako dugotrajna, osigurava da njemačka vlada interno rješava probleme sukobljenih ciljeva i da cijela vlada tada podupire postupke svakog ministarstva.

Federativna Republika Brazil

Brazil je uspostavio Nacionalnu komisiju za Ciljeve održivog razvoja kao glavni institucionalni mehanizam za provedbu Agende 2030. Komisija ima sledeće odgovornosti:

- a) priprema akcioni plan za implementaciju Agende 2030;
- b) predlaže strategije, instrumente, akcije i programe za implementaciju Ciljeva održivog razvoja;
- c) prati razvoj SDG i priprema redovne izvještaje;
- d) priprema doprinose za diskusije o održivom razvoju na nacionalnim i međunarodnim forumima;

⁶⁷ Overview of institutional arrangements for implementing the 2030 Agenda at national level https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/10735Updated_Issues_Brief_rev10_1_March_2017.pdf <https://www.cbd.int/financial/un/un-institutionalsdg2017.pdf>

- e) identifikuje, sistematizuje i širi dobre prakse i inicijative koje doprinose postizanju Ciljeva održivog razvoja; i
- f) promoviše integraciju sa javnim entitetima i agencijama federalnih jedinica, za širenje i implementaciju SDG na državnom, okružnom i opštinskom nivou.

Komisija se sastoji od 16 predstavnika iz federalnih, državnih, okružnih i opštinskih vlada i civilnog društva. Kako bi se razvio mandat Nacionalne komisije za ciljeve održivog razvoja, odabrane su grupe sa značajnim predstavničkim kapacitetom iz proizvodnog sektora, fondacija i akademske zajednice.

Švicarska Konfederacija

U Švicarskoj implementaciju Ciljeva održivog razvoja na nacionalnom nivou koordinira Međuresorni odbor za održivi razvoj (ISDC) koji se sastoji od svih federalnih ureda sa mandatima vezanim za SDG. ISDC funkcioniše kao platforma za koordinaciju i diskusiju za aktivnosti vezane za održivost. Njime predsjedava Savezni ured za prostorni razvoj (ARE) Federalnog odjela za okoliš, energiju i komunikacije. Od saveznih ureda se zahtijeva da uključe održivi razvoj u svoje periodično izvještavanje o pitanjima koja pokrivaju njihove sektorske politike.

Republika Estonija

Estonija koristi već postojeći nacionalni mehanizam koordinacije za pitanja održivog razvoja za koordinaciju implementacije Agende 2030.

Komisije za održivi razvoj kojom predsjedava premijer, a koju zajedno vode ministar gospodarstva i ministar okoliša i Međuministarska radna grupa za održivi razvoj. Članstvo Komisije uključuje nevladine organizacije u svim značajnim oblastima održivog razvoja, uključujući akademiju, dok se radna grupa sastoji od predstavnika na nivou zamjenika generalnog sekretara i šefova odjela iz različitih relevantnih ministarstava, tj. okoliš (koji je izradio NSDS⁶⁶), Ministarstvo ekonomije i komunikacija, Ministarstvo poljoprivrede, Ministarstvo za socijalna pitanja, Ministarstvo obrazovanja i istraživanja, Ministarstvo kulture, Ministarstvo finansija, Ministarstvo unutrašnjih poslova i Ministarstvo pravde. U središtu ovog mehanizma je vladino odjeljenje za strategije koje djeluje kao sekretarijat komisije za održivi razvoj i povezuje je sa međuministarskom radnom grupom. Na čelu ovog odjeljenja je direktor. Ovo vladino odjeljenje takođe koordinira strategiju konkurentnosti Estonije 2020, učestvuje u pripremi sektorskih strategija i međusektorskih strategija, te izrađuje i prati Akcioni plan Vlade. Ovo pomaže da se održi koherentnost između ovih horizontalnih strategija.

⁶⁶ National Sustainable Development Strategies

Kraljevina Norveška

U Norveškoj je odgovornost za svaki od 17 Ciljeva održivog razvoja dodijeljena ministarstvima. Svako ministarstvo za koordinaciju ima mandat da prati različite ciljeve u okviru svog cilja, da koordinira sa drugim učesnicima u ovim ciljevima i da izvještava o ishodu praćenja u svom prijedlogu budžeta. Ministarstvo finansija je odgovorno za konsolidaciju prijedloga budžeta i njihovo podnošenje Parlamentu. Ovaj proces osigurava Parlamentu godišnje izvještavanje o statusu implementacije SDG-a.

Ministarstvo vanjskih poslova je odgovorno za praćenje, koordinaciju i integraciju Ciljeva održivog razvoja u vanjskoj i razvojnoj politici i međunarodnoj saradnji. Ministarstvo klime i životne sredine je odgovorno za nacionalno i međunarodno praćenje održivog razvoja u oblasti klime i životne sredine.

Reference

1. Rezolucija 70/1 - Promijenimo naš svijet: Agenda 2030 za održivi razvoj
2. Provođenje Ciljeva održivog razvoja do 2030. u Bosni i Hercegovini, Brza integrirana procjena ključnih strateških dokumenata, UN, 2018.
3. Napredak u realizaciji Milenijskih razvojnih ciljeva u Bosni i Hercegovini, UN i MFT, 2013.
4. Report on Multi-Stakeholder Consultations and Technical Analysis for Advancing Sustainable Development Goals, A joint UN Report in Support of Sustainable Development Goals, July 2018.
5. Institutional and Coordination Mechanisms, Guidance Note on Facilitating Integration and Coherence for SDG Implementation, UNDP, 2017.
6. Overview of Institutional Arrangements for Implementing the 2030 Agenda at National Level. Policy Brief. UN DESA. 2016. https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/10735Updated_Issues_Brief_rev10_1_March_2017.pdf
7. Compendium of National Institutional Arrangements for Implementing the 2030 Agenda for Sustainable Development, Pilot version based on the 22 countries that reported on national implementation at the 2016 HLPF <https://www.cbd.int/financial/un/un-institutionalsdg2017.pdf>
8. Parliament's Role in Implementing the Sustainable Development Goals, A Parliamentary handbook, GOPAC, UNDP.
9. Parlamenti i Ciljevi održivog razvoja, Priručnik za samoprocjenu, UNDP, 2017.
10. Konferencija evropskih statističara, Mapa puta za statistiku za Ciljeve održivog razvoja, UN, 2017. http://www.stat.gov.rs/media/3875/unece-mapa-puta-za-statistiku-za-sdg_srp_cir.pdf
11. Saopštenje Agencije za statistiku BiH, Odabrani indikatori za mjerenje napretka u Bosni i Hercegovini, Sarajevo 2018.
12. Paper on a Risk-Assessment Framework for SAIs to Incorporate Relevant SDGs-Related Programs in their Annual Audit Plans, INTOSAI, 2018.
13. Sustainable Development Goals, How can INTOSAI contribute to the 2030 Agenda for Sustainable Development, INCOSAI, 2016.
14. Report of the Austrian Court of Audit The United Nations Sustainable Development Goals, Implementation of the 2030 Agenda in Austria, 2018.
15. EU SDG Indicator Set 2019, Result of the Review in Preparation of the 2019 Edition of the EU SDG Monitoring Report, 2019.
16. Bilten Direkcije za ekonomsko planiranje za 2017. i 2018. godinu.
17. Supreme Audit Office of the Slovak Republic, Performance Audit of Preparedness for Implementation of Sustainable Development Goals, 2018.

18. Netherlands Court of Audit, The Dutch Government Preparation Aimed at Achieving the Sustainable Development Goals, 2017.
19. Auditing Preparedness for Implementation of Sustainable Development Goals, Guidance for Supreme Audit Institutions, INTOSAI (IDI), 2018.
20. Izvješćivanje o održivosti: pregled stanja u institucijama i agencijama EU-a lipanj 2019. Evropski revizorski sud.
https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/RCR_Reporting_on_sustainability/RCR_Reporting_on_sustainability_HR.pdf
21. Kosić. I., Ciljevi održivog razvoja u BiH: Reformski procesi u koje su svi uključeni, politička analiza, 2016.
22. Dobrovoljni izvještaj Bosne i Hercegovine o provođenju Agende 2030 i Ciljeva održivog razvoja, Nacrt, maj 2019.
23. Supreme Audit Office of Poland (NIK), Poland's Preparedness for Implementation of the 2030 Agenda Sustainable Development Goals (SDGs), 2018.
24. Opis poslova i zadataka, Radna grupa za planiranje provođenja Ciljeva održivog razvoja u BiH, 2018.
25. Zakon o statistici BiH (Sl.g. 26/04) Zakon o izmjeni dopuni zakona o statistici BiH (Sl.g.42/04) <http://www.bhas.ba/dokumenti/stat.zakon-bh.pdf>; Zakon o izmjeni dopuni i zakona o statistici BiH (Sl.g.42/04) <http://www.bhas.ba/dokumenti/stat.zakon-iz.i.dop-bh.pdf>

